امپریالیزم

د ځوانانو لپاره

لیکنه: محمد رضا قرباني
پښتو ژباړه: خسرو ګلسرخي

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

یــادونــه

ملګرو! یاد کتاب چې د ایراني ملګري ښاغلي محمد رضا قرباني لخوا په ۱۳۵۹ کال کې کښل شوئ دی؛ د هغو ځوانانو او کسانو لپاره چې د لومړي ځل لپاره غواړي د مارکسیستي ادبیاتو په ځانګړي ډول د مارکسیستي سیاسي اقتصاد سره بلدتیا ومومي،خورا ګټور تمامېږي. همدارنګه یاد کتاب د سیاسي اقتصاد د پیچلو مسائلو او د زیارکښانو د لومړي مشر ملګري مارکس په[کپیټال] نومې کتاب باندی د لاښه پوهېدو په موخه نسبتاً اغېزمند تمامېدئ شي او دا چې یادکتاب د ډېر ساده او هوسا متن لرونکی دی نو د هیواد ټولو ځوانانو بالخصوص هغوی ته چې غواړي په لومړي ګام کې خپل هیواد د امپریالیزم له وحشي جبره او په دویم پړاو کې د هیواد او نړئ زیارکښه طبقه د پانګې له ژغ څخه وژغوري د علمي قطب نما پحیث ورته د لوستلو توصیه کوم.

البته په دې برخه کې یوې موضوع ته لنډه اشاره کوم؛ هغه دا چې په یاد کتاب کې د نرخ سود(د ګټې نرخ) اړوند یو ژوندی مثال وړاندي شوی دی خو په تاسف سره چې د مثال دویمه برخه له یو څه نیمګړتیا او تر کومه چې زه انګېرم له یو لړ حسابي ستونزو سره هم مخ ده چې د سمولو په موخه مې ډېره هڅه وکړه خو ونه توانېدم چې یاده برخه لکه څنګه چې باید وي اصلاح کړم نو د همدې لپاره مې د یاد مثال په لومړۍ برخه چې تر ډېره د متن مفهوم تر لوستونکو رسوي، بسنه وکړه...چې په راتلونکې کې به حتماً دا تشه له منځه یوسم...

د دې کتاب پورته مثبتو ځانګړنو ته په کتو سره وایم چې که ملګرئ قرباني ژوندئ وي له همدې ځایه ورته سور سلام او که له نړۍ څخه یې سترګې پټې کړي وي نو پاک روح ته یې ډېر ډېر درودونه استوم...او په پای کې د ملګري لال پاچا پټنګ څخه په ټوله واقعي خلقي مینه مننه کوم چې د یاد کتاب د پښو ژباړې په سمونې او ټایپلو کې یې نه ستړې کېدونکې مرسته راسره وکړه...

خ – ګلسرخي

۱۳۹۹ کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

سهار وختي د کلي خلک یو یو د خپل ورځني کار په موخه له خپلو کورونو څخه بیرون ته راوتل،هټیوالو د خپلو هټیو دروازې پرانیستلې او د میزونو تر شا د پېرېدونکو په تمه ناست ول.ښځې او ماشومان د وچې ډوډۍ د اخیستلو په موخه د نانوايي لور ته تلل او بیا د پنیر،شیدو او نورو اړتیا وړ توکو رانیولو لپاره د څو نورو هټیو لور ته چې هلته موجود ول،ورتلل.

په دې وخت کې سړی هم له کوره دباندې راووت،خو هغه بار چې د ده په اوږو ؤ، داسې معلومیده چې د سفر هوډ لري.
د هغه څیره ټولو ته د پیژندلو وړ وه. کله چې هغوی د ده په اوږو بار ولید مخې ته راغلل او په ګډه سره یې وویل:له خیره؟
سړي ځواب ورکړ:د آزادۍ ښار ته ځم.
خلک چې له پخوا نه د دې ورځې په تمه ول خوښ او ترې را چاپېر شول او ده ته ئې د بریالیتوب هیله وکړه.
سړي د آسمان په لور وکتل، دا چې آسمان شین او ځلیدونکی ؤ نو نوموړي د رضایت په موخه مسکا وکړه، سر یې ښکته او پر خپله مخه روان شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلکو چې د هغه په لوري د مهرباني او امید نظر درلود ځنګ ته شول او نوموړي ته یې لار پرانیستله.

سړي کلی شاته پرېښود او ځنګله ته ننوت خو له یو څه مزل وروسته ناڅاپه له یوه وږي لېوه سره مخ شو.

لېوه چې تیاره مړی ومونډله ژبه یې په شونډو تېره کړه او وویل:اې ځلمیه! ځان دې د مرګ لپاره تیار کړه،ځکه غواړم چې ودې خورم.

سړي:وویل ما څه کړي دي چې غواړې ومې خوري.

لېوه:تا کوم کار نه دی کړی خو زما خوی همداسې دی چې د لوږې په وخت کې انسانان او نور څاروي ښکار او خپله ګېډه پرې مړه کړم.

سړي وویل: ته ډېر بې رحمه یې.

لېوه وویل: زما ګناه څه ده؟ زه لوږې بې رحمه کړی یم.

سړي وویل: خو زه داسې یوه هیله لرم چې باید ورته ورسېږم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لېوه وويل: هغه هيله څه ده؟

سرړي وويل: آزادۍ ته رسېدل.هو زه غواړم چې د آزادۍ ښار ته ورسېږم او خلکو ته آزادي راونيسم.

لېوه وويل: اوس چې داسې ده نو زه په يوه شرط ستا له خوړو څخه ډډه کوم او هغه دا چې زما لپاره به هم آزادي رانيسې، که دا کار وکړې زه په آرامه سره کولۍ شم چې پرته د شپانه او د هغه د سپيو له وېرې د مېږانو په رمه حمله وکړم.

سرړي قول ورکړ چې لېوه ته به آزادي اخلي او بيا يې خپله لاره ونيوه،لمر د ونو له ښاخونو خپله رڼا څلولوه.د سرړي د ګامونو غږ د مرغانو په آوازونو کې ورکيده.نيمه ورځ وه چې ستړی او ستومانه د ونو په منځ کې د دمې لپاره کښېناست،ډوډۍ او پنېر يې نوشيجان کړل،را ولاړ شو او خپله لاره يې ونيوله چې ناڅاپه هوسۍ مخته ورغله.

هوسۍ وويل:ته هماغه سرړۍ يې چې د آزادۍ ښار ته ځې؟

سرړي ځواب ورکړ: هو. خو ته له کومه پوهېږې؟

هوسۍ وويل: هغه مرغه چې سره ملګري يو دا خبره تر ما راورسوله.

سرړي وويل: مرغه له کومه پوه شو؟

هوسۍ وويل: له لېوه سره يې ستا خبرې اوريدلي دي.

سرړي نورې خبرې ونه کړې او څرنګه يې چې غوښتل حرکت يې وکړ،هوسۍ ورته وويل،وعده راکوې چې ما ته به هم آزادي اخلې؟ سرړي د هوسۍ غوښتنې ته پام ونه کړ،هوسۍ ورته وويل هماغه لېوه چې تا سره يې خبرې کولې زما آزادي يې سلب کړې او زما ژوند يې تريخ کړی. زه د هغه د نه خوښي کېدو په موخه آزادي غواړم.

د سرړي زړه د هغې په حال وسوځيده او قول يې ورکړ چې آزادي به ورته اخلي او خپلې لارې ته يې دوام ورکړ.

د لمر لوېدو په وخت د ځنګله پای ته ورسېده، آسمان پاشلو ورېځو نيولی ؤ په سختۍ سره يې د تپې سرته ځان ورساؤ.

ښار په ښه توګه سره ښکاريده، بار يې په ځمکه کېښود او خپله کېناست تر څو لږ آرام وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته له يوځه مودې کله چې تياره شوه پاڅيدو او له تپې نه د ښار په لور وخوځيد،د ښار مغازې يوه په بله پسې بنديدلې او په لارو کې تک راتګ کمېدو.

له کړکيو د څراغونو رڼا له ورايه بريښيده.سړي له يوه لاروي نه وپوښتل:چيرته کولئ شم چې آزادي وپېرم؟ لاروي ځواب ورکړ،ټول دکانونه يې لري.

بل سهار په داسې حال کې چې درې بستې يې په لاس کې وې د خپل ښار په لور روان شو،آزادي مخکې له مخکې بسته بندي شوي وې،يوه بسته يې د ځان او خپلو ښارمندانو لپاره، يوه د هوسۍ او بله هم د لېوه لپاره وه،ځنګله ته ننوت له ونو ورتېر شو او هغه يې غوټه غوټه تر شا پريښودې ورسته له ډېر پلي مزل څخه تر هوسۍ ورسېدو.يوه بسته يې هغې ته ورکړه.

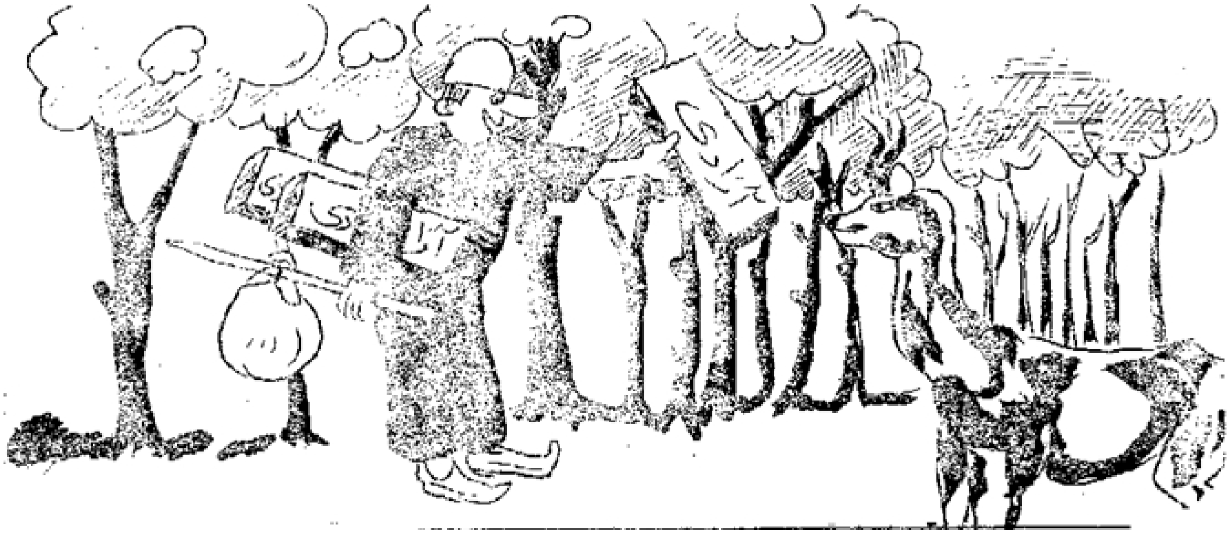

لاره کې لېوه هم خپله د آزادۍ بسته ترلاسه کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته له هغې په ډېرې چټکۍ سره يې د خپل ښار په لور ګامونه واخيستل او ښار ته ورسېده،يو ځلې د کور په لور لاړ کړکۍ او ورونه يې وتړل ترڅو د بستې د سر په خلاصولو سره آزادۍ ونه تښتي له ډېرې ليوالتيا وروسته يې د بستې سر خلاص کړ.ګوري چې يو مرغه له بستې را بهر او په پنجرې کېناسته،سړی ګوته په غاښ شو چې دا اوس څه ډول آزادۍ ده؟

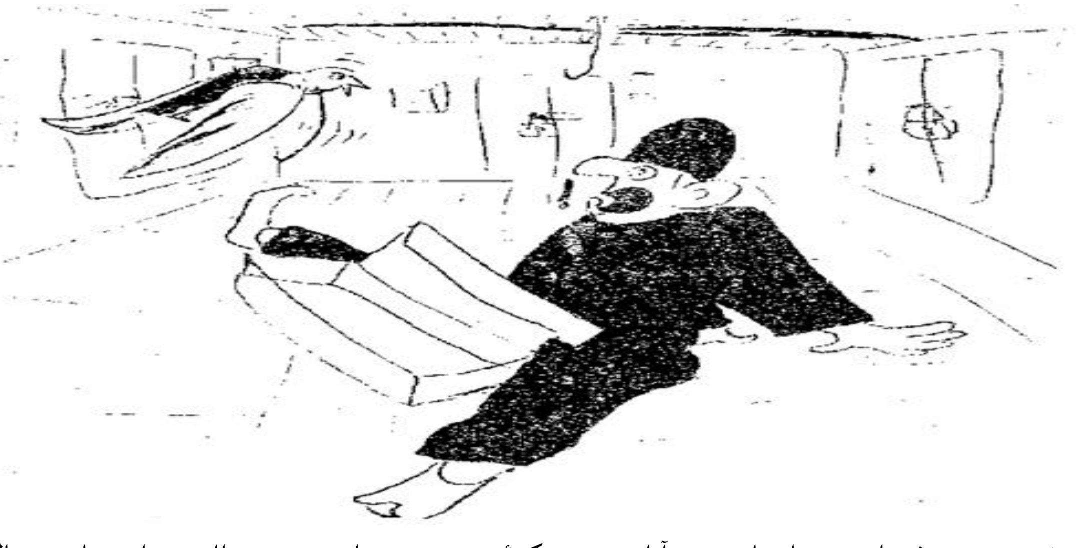

مرغه په خبرو شو او ويې ويل:دا ته دې آزادۍ پسې ګرځې،خو هغه ښار ته چې ته تللی وې او ستا په خيال چې آزادي دې را ونيوله هغه هم د دې هيواد يو ښار دی. که هلته آزادي وی نو دلته به هم وه خو دا چې په ښارکې مرغه ته آزادۍ ويل کېږي او هلته مرغان هم ډېر دي نوم يې د آزادۍ ښار ګرځيدلی او بل دا چې ګرانه دوسته آيا آزادۍ د پيرلو وړ ده؟

سړي وويل: آيا له دې پرته بله لار هم شته؟

مرغه وخندل او ويې ويل: اول خو دا ووايه چې ته د څه لپاره آزادۍ غواړې ترڅو زه هم دا درته ووايم چې څنګه بايد تر آزادۍ ورسيږې.

سړي وويل:غواړم چې هغه خلکو ته ورکړم ترڅو له پانګوالو ونه ډار شي او آزادانه هر هغه څه چې وغواړي ووايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریښتیا دا چې زموږ د هیواد خلک په ځانګړي ډول هغوی چې کارخانو کې کار کوي، سره له دې چې له سهاره تر ماښامه زیار باسي خو بیا هم ډېر بې وزله او وږي دي. سړي خبرې غوڅې کړې او د پنجرې لور ته راغی،پنجره یې پرانیستله او مرغه ته یې وویل هغه دودونه وینې؟

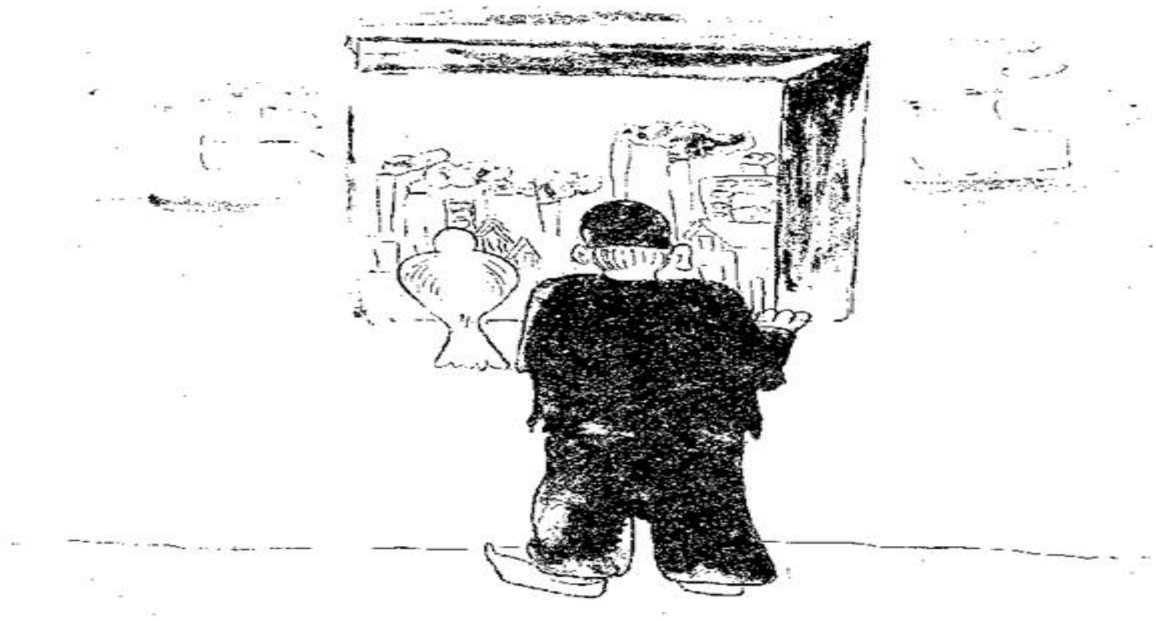

مرغه وویل: هو.

سړي وویل: هغه د کارخانې دودونه دي. د ډېرو کارګرانو کورونه چې کنډوالو ته ورته دي همالته دي د آولادونو لوبغالي یې په خاورو او چټلیو کې دي. هغوی سره د ټولو زخمتونو چې ګالي یې بیا هم تر ټولو ناداره او بې وزله دي.خو د کارخانو خاوندان پرته له کوم زیاره د ښو مانیو او سترو حویلیو لرونکي دي؛ ښه خواړه خوري او ګران بیه مشروبات څښي لنډه دا چې ټول ژوند په عیاشۍ او خوښۍ کې تیروي. دوی سره له دې چې ځانونه د کارخانو خاوندان ګڼي د هیواد په ټولو چارو کې هم برلاسي دي.مثلاً یو له دغو پانګوالو څخه د هیواد ولسمشر هم دی چې هیڅوک یې په وړاندې خبرې نه شي کولای هو ګرانه مرغه! ما آزادي اخیسته تر څو یې زیارکښې طبقې(کارګرانو)ته وسپارم چې آزادانه خپل رنځونه او غوښتنې بیان کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه وویل: هماغسې چې آزادئ پیرل کېږي نه ورکول کېږي هم نه! آزادئ باید ترلاسه شي.د آزادئ لپاره باید شعوري مبارزه ترسره او وینه ورکړل شي.لنډه دا چې د دې هیواد خلک به هله ریښتیني ازادئ او برابرئ ته ورسیږي چې له خپل هیواد نه د امپریالېزم لاسونه لنډ کړي.

سړي پوښتنه وکړه: دا امپریالېزم بیا څه شئ دی؟

مرغه وویل: امپریالیزم د امپریال نه اخیستل شوی.امپریال یاني امپراطوري او د امپریالېزم مانا د امپراطورئ څخه ملاتړ کولو ته وايي.امپریالېست هم هغه هیواد یا شخص ته ویل کېږي چې د امپراطورئ پلوی وي. د امپراطورئ نه موخه دا ده چې یوه حکومت ډېرې سیمې لاندې کړي وي او د هغو سیمو ملتونه دې ته اړ باسي تر څو د حاکم حکومت تابع واوسي.نو په دې آساس د امپریالیزم ساده مانا په نورو هیوادونو یرغل او نړیوال توب دی.امپریالېزم هغه مار ته ورته دی چې زرګونه سرونه لري پداسې حال کې ټول پوهیږي چې داسې کوم مار شتون نه لري خو زه دلته ځینې وختونه د امپریالېزم پرځای د زرسري ماريادونه کوم.

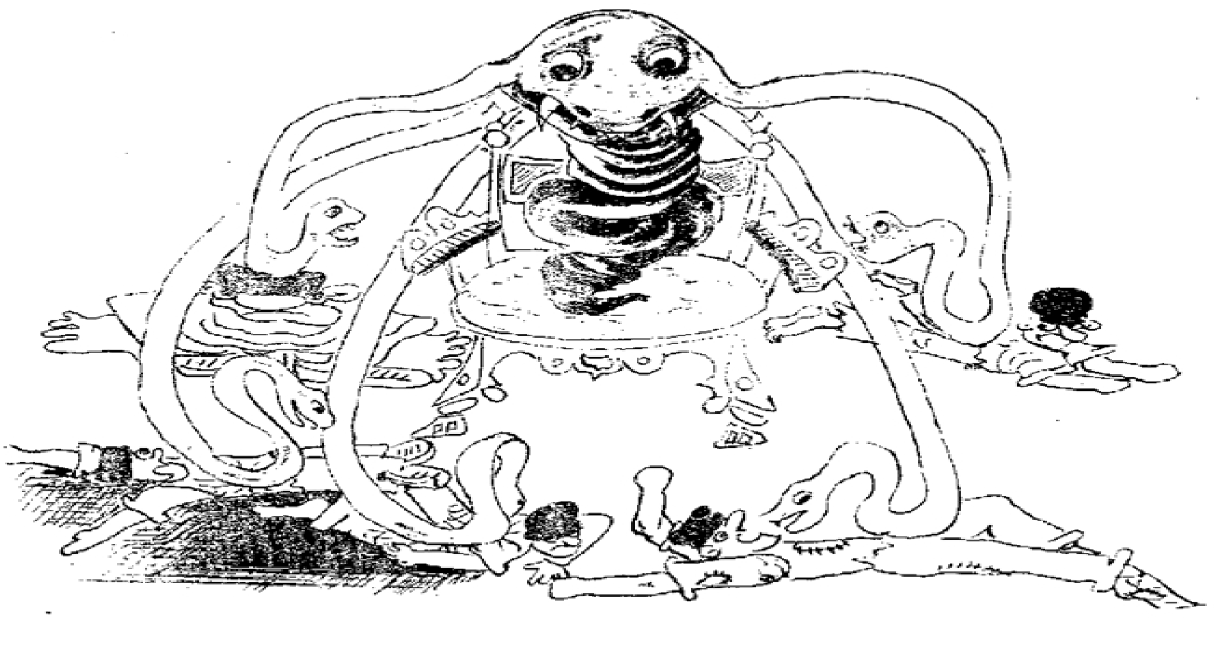

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه د دې لپاره چې کله کله وکولی شو د امپریالیزم اړوند په هوسا توګه سره خبرې وکړو.اوس راځو اصلي موضوع ته.

زر سرى مار(امپرياليزم)په لومړيو کې زر نه بلکه د سرونو شمېر يې له سلګونو هم کم و. هر څومره چې يې عمر اوږدیده او ستریده د سرونو شمېر يې هم ورسره ډېریده؛ چې بالاخره په انګلستان کې د مار د سرونو شمېر تر زرو ورسېده کله چې مار زر سرى شي په دې مانا چې زوړ شوى او د ژوند وروستی پړاو تېروي.

سړي وويل: منظور دې دا دى چې زر سرى مار هغه مار دى چې زوړ شوى ياني امپرياليزم د پانګوالی(سرمايه داری)وروستی پړاو دى؟

مرغه وويل: هو د مار نه يې موخه پانګوالي او له زر سري مار څخه موخه امپرياليزم دى، نو کله چې پانګوالی وده وکړي په پای کې خپل وروستي پړاو(امپرياليزم) ته ګام ور اخلي. دلته ده چې پانګوالی نوره زړه او مرګ ته نږدې شوي ده.

سړي وويل: کولی شې چې د زر سري مار ټوله کیسه راته وکړې؟

مرغه وويل: ما هم همدا غوښتل؛ آلبته که زغم يې ولرې. دا کيسه خوله په خوله زموږ له پلرونو او ميندو تر موږه را رسيدلي ده.

ول نه ول زما او ستا پرته نور ډېر څېزونه ول؛ پدې څمکه ډېرى هيوادونه شته چې هلته هم مارونه شتون لري، خو هغه وخت يو يې هم زر سرى نه و ترڅو چې له دې ډلې څخه په يوه هيواد کې د مار سرونه ډېر شول،آلبته تر زرو ونه رسېدل خو نور څه پاتې نه وو چې د زرو خاوند شي د دې هيواد خلک ډېر بې وزله ول کله چې به د له هغوى نه پوښتنه وکړه چې ولې ناداره او بې وزله ياست په ځواب کې به يې ويل: زموږ قسمت همدا دى او د راتلونکي غوښتنه همدا ده!

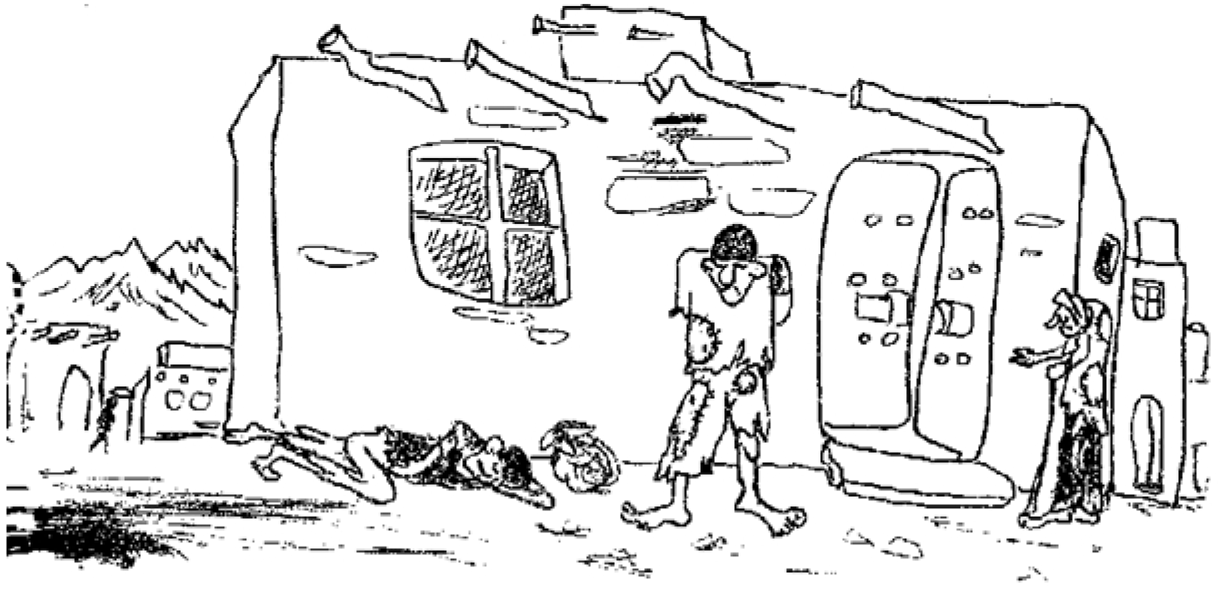

او دې ته ورته نورې خبرې خو اصلي لامل يې بل څه و او هغه هم د همغه مار شتون و چې زر سرى شي. هو په هماغه هيواد کې ستر مار شتون درلود چې د هيواد ټول ثروت يې لکه سره زر،مس،آلماس،نفت او داسې نور ډېر څه يې لوټل او هر يو د ښه ژوند لرونکى و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

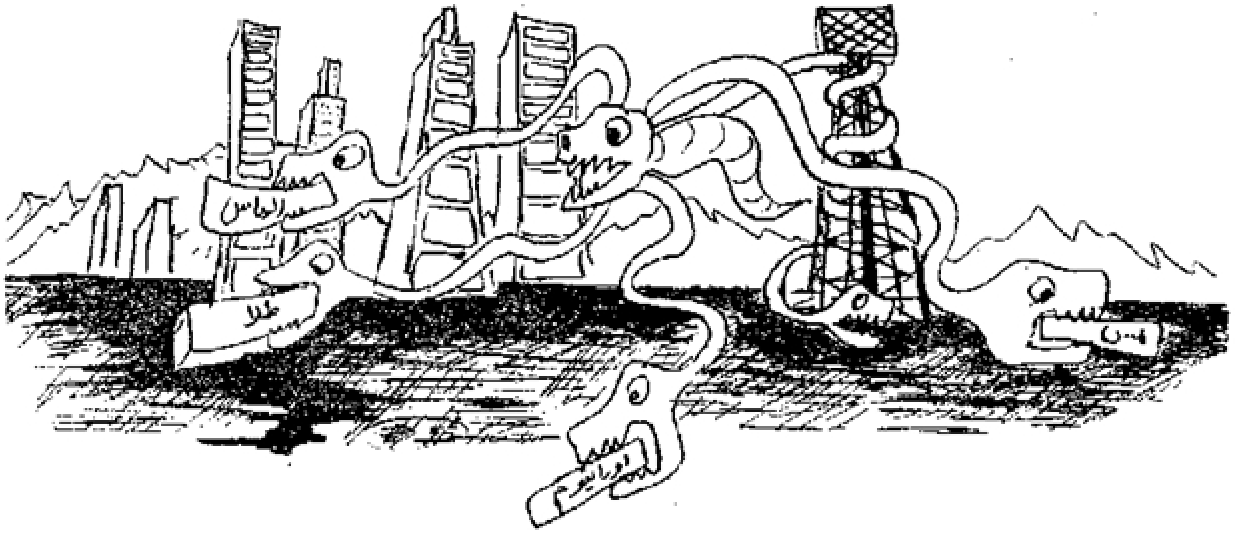

پاته دې نه وي سره له دې چې دا سرونه د يوه بدن غړي او مال وو او ټولو ته له يوه زړه وينه رسېده خو بيا هم په خپلو کې نه سره جوړېدل او هر يوه غوښتل چې ډېرې پيسې او ثروت ولري هغه و چې له يو بل سره په سيالۍ شول.

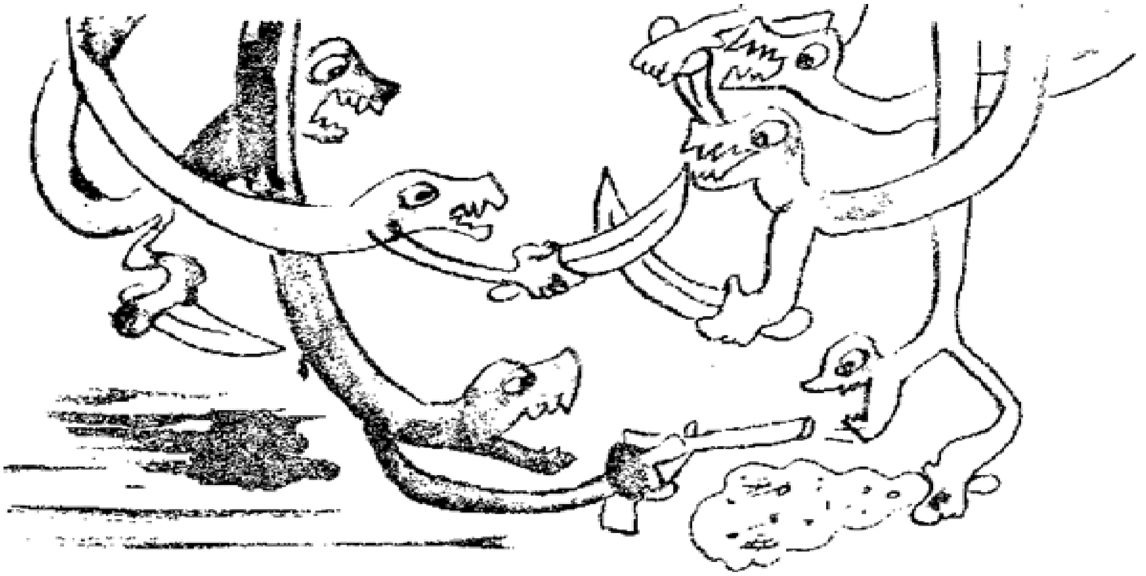

د مار په سرونو کې لس سره چې له نورو ډېر لوی ول، شتون درلود. د هغو کارګرانو شمېر چې د دې لسو سرونو څخه هر يوه لپاره يې کار کاوه نسبت د هغو نورو سرونو د کارګرانو شمېر ته چې هغوی ته يې کار کاوه زښت زيات و.د ټولو کارګرانو شمېر شل زره تنه و له دې شلو زرو څخه لس زرو يې د لسو لويو سرونو لپاره کار ترسره کاوه او لسو زرو نورو کارګرانو د پاتې نورو سرونو لپاره ياني د ټولو کارګرانو نيمايي د لسو سرونو لپاره او نيمايي نورو د ۹۹۰ سرونو لپاره کار کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

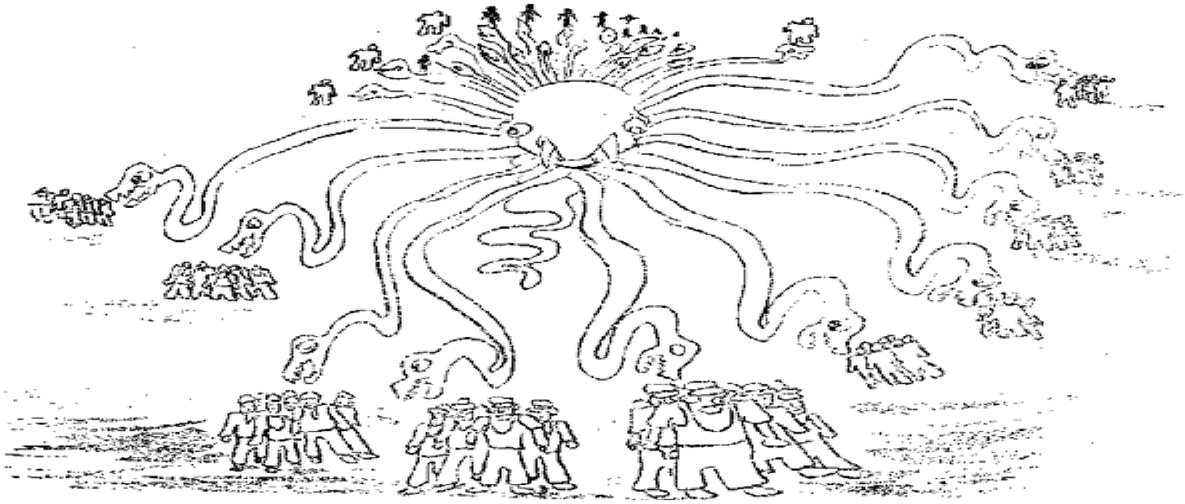

اوس ته خپله حساب وکړه چې کله د سرونو ترمنځ سيالۍ وې څرګندده ده چې لس لوی سرونه(لوی پانګوال)به ډېر توليد وکړي.

په واقعيت کې له نيمايي نه ډېر توليد شوي توکي د هغوی په لاس توليد شوي دي. لنډه دا چې وروسته له کلونو لس لوی سرونه دې پايلې ته ورسېدل:اوس چې زمونږ د ټولو له سيالۍ نه وروسته ټول توليد زمونږ منګولو کې راټول شوئ ښه ده چې سره يو شو او سيالي تر شا پرېږدو.پدې ډول په آرامه سره کولی شو چې د خپلو توکو قيمت هر څومره چې زمونږ زړه غواړي لوړ کړو او خپل توليدات کنترول کړو او هم وړو پانګوالو(وړو سرونو)ته چې لا اوس هم غواړي سيالي وکړي ضربه ورکړو.

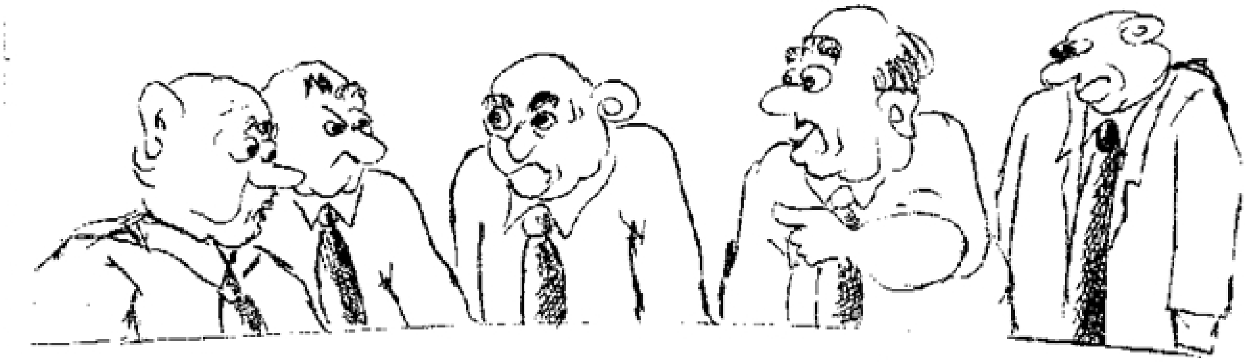

هو هغوی لس سره ول چې ترمنځ يې جوړښت ډېر په آسانه سره ترسره شو بالاخره آزادې سيالۍ سره له دې چې د ټولنې آړتياوې يې په نظر کې نه نيولې د دې لامل شوه چې توليدات په يوه ځای کې سره راټول شي.د توليد داسې يو ځای ټولېدنه (د توليد تمرکز)په پراوېزه ډول انحصار رامنځته کړياني دا چې آزاده سيالي په انحصار واوښته، دلته وه چې د مار د سرونو شمېر زرو ته ورسېد هغه دا چې پانګولۍ خپل وروستي پړاو امپرياليزم ته ورسېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستر پانګوال د دې لپاره چې ټول تولید په خپل لاس کې واخلي هڅه یې کوله چې په چل ول سره واړه/کوچني پانګوال دې ته اړ باسي چې یا له هغوی سره یو ځای شي تر څو له سیالۍ نه لاس واخلي او یا هم مات شي.د بیلګې په توګه د دې چل ول څخه یو څه داسې ؤ چې د تولید شویو توکو پیرودونکو او یا هم له ټولو پیرودونکو سره داسې تړون کاوه چې یوازې له دوی(ستر پانګوالو)څخه توکي واخلي یا مثلاً له کارګرانو سره یې داسې قرارداد تاړه چې یوازې د دوی لپاره کار وکړي او یا یې هم په هر چل او نیرنګ سره د هغو خامو موادو چې فابریکه کې د توکو د تولید لپاره ورته اړتیا وي - وړو پانګوالو ته د هغو د رسیدو مخه - ډب کړي او دې ته ورته نور داسې کړه وړه.

سړي وویل: واړه پانګوال په څه شکل له سترو پانګوالو سره یو ځای کیږي؟

مرغه وویل: واړه پانګوال له هغې پانګې سره چې د دوی په لاس کې وه په سهامي یا ونډه ییزو شرکتونو کې یې ګډون وکړ. یاني یو یا څو ونډې یې واخیستې.

سړي وویل: زه د ونډه ییزو شرکتونو آړوند په څه نه پوهیږم مهرباني وکړه که شوني وي لږ ډېر او په ساده ډول په دې اړه راته خبرې وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه وویل: وړاندې مې وویل چې د پانګوالو ترمنځ سیالي د دې لامل ګرځي چې تولید په یوه ځای کې سره راټول شي.دا،په یوه ځای د تولید راټولیدل واړه پانګوال له ناوړه وضعیت سره مخامخوي.

پانګوال پوهېدل چې د یوه صنعتي یا سوداګریز شرکت د رامنځته کولو لپاره لوېې پانګې ته اړتیا لیدل کېږي. ځکه چې که یو شرکت له کمې پانګې سره جوړ شي نه شي کولای چې دوام ومومي نو هغه وو چې د شرکت د رامنځته کولو په موخه یې لویه پانګه په نظر کې ونیوله دا پانګه یې په څو برخو وویشله مثلاً فرضوو چې د یو صنعتي شرکت د ایجاد لپاره لس زره افغانیو ته اړتیا ده.دا لس زره افغانۍ په لسو زرو برخو ویشي چې هره برخه یې له یوې افغانۍ سره برابره ده.اوس هر پانګوال د خپل وس په اساس یو یا څو برخو(ونډو،سهمونو) روپۍ ورکوي او د ونډې(سهام)یوه پاڼه ترلاسه کوي په دې شرکت کې بزګران هم کولای شي چې د ونډو خاوندان شي.هغوی کولای شي چې د یوې یا دوو افغانیو په ورکول سره د ونډپاڼو(سهام پاڼو) خاوندان شي.

سړي وویل: نو ونډه ییز شرکتونه د بزګرانو په ګټه دي؟

مرغه وویل:ظاهراً داسې ښکاري چې پانګوال حتی بزګرانو ته هم فرصت ورکوي چې پانګه اچونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي وويل: نو پرته له دې څه کيداى شي؟

مرغه وويل: ستر پانګوال هغه کار ته چې د دوی په ګټه نه وي لاس نه ور وړي نو سل په سله کې دا هم يو چل دی.

ستر پانګوال سره له دې چې واړه پانګوال له مخې لرې کوي د هغوی پانګه هم د ځان لور ته راکاږي.روښانه ده چې په شرکت کې ستر ګډونوال ستر پانګوال دي.نو ځکه د شرکت هر کاره او د واک خاوندان همدوی دي.هغوی دې ۹۰۰۰ افغانيو نه ډيره پانګه ورکوي آلبته چې تل داسې هم نه وي کله کله ستر پانګوال د لسو زرو نه درې زره افغانۍ ورکوي خو سره له دې هم د شرکت واکمنان دي او پاتې نورو چې اوه زره افغانۍ پانګه يې ورکړې ده هيڅ کاره هم نه دي او د هغوی پيسې د څو سترو پانګوالو لپاره کار کوي.

نه پوهيږم چې پام دې شو او که نه؟ هغه دا چې ستر پانګوال له يوې خوا وړې پانګې(له وړو پانګو نيولې بيا د بزګرانو تر جزيي پيسو پورې)ځان سره ټولوي،او له بلې خوا واړه پانګوال له خپلې مخې لرې کوي او د هغوی د سيالۍ مخه نيسي.

سړي وويل: هو خو يو څه ته چې زما پام نه شو هغه دا چې دوی ولې له سيالۍ سره مخالف ول؟

مرغه وويل: لکه مخکې چې مې وويل،ستر پانګوال له نيمايي څخه ډېر توکي توليدوي ياني دا چې ډېری توليد د دې سترو پانګوالو په لاس کې ؤ. اوس فکر وکړه چې ستر پانګوال هم ځواکمن او هم لوی دي ياني پانګه يې ډېره وه که يې غوښتي وای چې يو بل سره سيالي وکړي پرته له زيانه به له بل څه سره نه وای مخ شوي.

فرض کړه چې دوو پانګوالو ټوکر توليد کړی وای، او هر يوه غوښتي وای چې توليد يې ډېر او په ښه بيه خرڅ شي نو د دې کار لپاره يې په سيالۍ لاس پورې کاوه د مثال په ډول يوه لوړه بيه او بل ټيټه بيه ورته ټاکله نو ګورو : هغه يوه چې لوړه بيه ټاکلې وه ټوکر ورته په ځای پاتې کيده او هغه يوه چې بيا ټيټه بيه ټاکلې وه هغه ښه ګټه ونه کړه.

هغه و چې دوی د خپلمنځي جوړښت(سازش)او يووالي په فکر کې شول ياني داسې اتحاديې يې تشکيل او پخپلو کې يې تړونونه وکړل چې په ګډه سره د خلکو جيبونه خالي کړي له هغه وروسته يې د توکو بيه په خپله خوښه پورته وړه.

سړي وويل:هغوی بيه څنګه کنترولوله؟ او د توليد په انحصارولو کې يې څنګه مرسته کوله؟

مرغه ځواب ورکړ: د کارټل،سنديکا،ټراستونو او نورو په مرسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

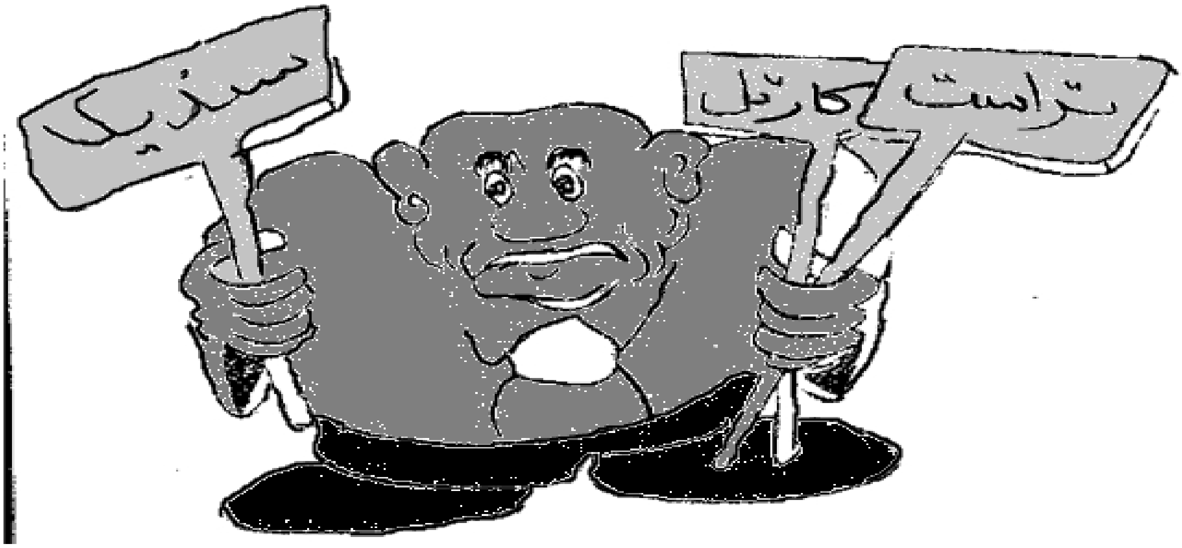

سړي وويل: کارټل،سنديکا او ټرسټ ياني څه؟

مرغه وويل: کارټل هغه تړون دی چې د سترو پانګوالو ترمنځ کېږي.کارټل د هغو توکو بيه او مقدار چې يوه فابريکه يې توليدوي،ټاکي.

د دې تړون په آساس د خرڅلاو بازارونه هم د سترو پانګوالو ترمنځ ويشل کېږي.کارټل د پانګوالو ترمنځ هغه اتحاد دی چې په خپله خوښه پرته له کوم خنډ نه د توکو بيه ماسيوا له دې چې بل څوک خپل توکي په ارزانه بيه خرڅ کړي،لوړ کړي.

سنديکا،هم د پانګوالو يو داسې اتحاد دی چې د کارخانو او شرکتونو د اړتيا وړ خام توکي چې هغوی د توليد لپاره ورته اړتيا لري،پيري او د يادو توليدو شوو توکو خرڅلاو هم د دوی په غاړه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تراسټ،هم د پانګوالو اتحادیه ده چې واک یې ډېر دی.ځکه د هغو پانګوالو په خاطر چې په تراسټ کې یې ګډون کړی د هغو د صلاح او ګټې لپاره یو شرکت تعطیل(وځنډوي)او یا هغه له یوه ځایه بل ځای ته ولېږدوي.

هو ستر پانګوال د کارټلونو،سنديکاوو او ټراستونو په وسیله خپل سیالان له منځه یووړل.

هغو دې قراردادونو پوسیله واړه پانګوال ټراستونو،کارټلونو او سنديکاوو ته رادننه کړل.هر چا چې نه غوښتل دې اتحادیو ته ننوځي او سیالی سره یې علاقه درلوده روښانه ده چې د هغوی وضعیت به څنګه ؤ.

وړو پانګوالو نه غوښتل چې سیالي څنګ ته کړي او سترو پانګوالو سره یو ځای شي، سره له دې چې له شاتګ او ماتې سره مخ ول.خو آیا فکر کوئ چې انحصار به وتوانیږي تر څو په تمامه مانا سیالي له منځه یوسي؟ که داسې انګیرئ نو مطمیناً تیروتي یاست ځکه چې انحصار په کُلي ډول سیالي له منځه نه شي وړای.

سمه ده چې ستر پانګوال د انحصار په مرسته توانیدلي چې د توکو په سر د سیالی په اساس د بیې ټاکل له منځه یوسي خو د دې رقابت په له منځه وړو او انحصار په رامنځته کیدو سره د سترو پانګوالو ترمنځ چې متحد او خپل کې یې تړونونه کړي ول د خپلو توکو د ډېر تولید او خرڅلاو لپاره د ښو بازارونو د خپلولو او داسې نورو په سر نوي سیالی رامنځته شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو ګرانه ملګريه سيالي چې د توکو د تمرکز يا يو ځای راټوليدو او د انحصار د رامنځته کيدو لامل ګرځيدلي وه له منځه ولاړه خو نوي سيالی د سترو پانګوالو ترمنځ را ښکاره شوه.

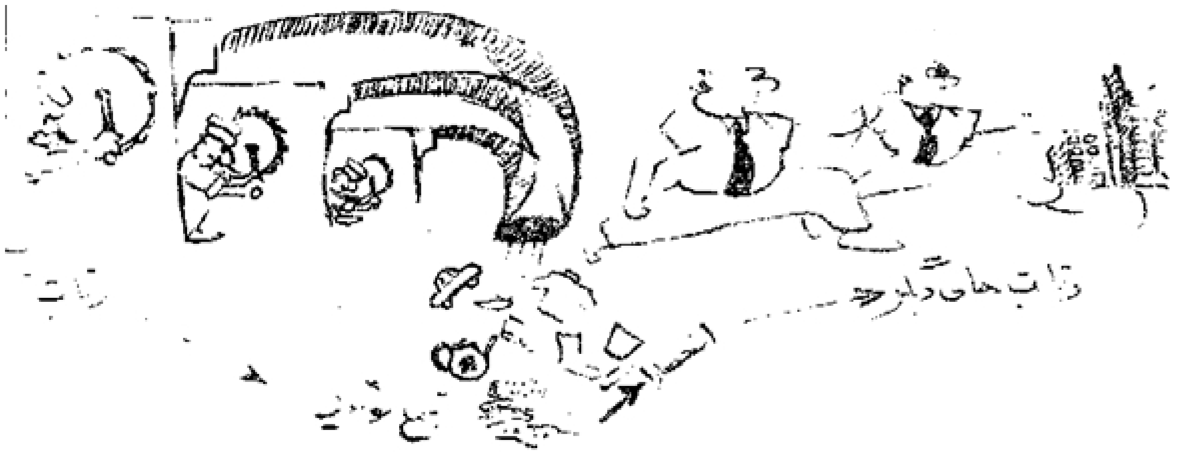

لا تر اوسه مې له ياده نه دي وتلي چې د انحصار او سترو پانګوالو سره د بانکونو د مرستې آړوند هم يو څه درته روښانه کړم.

کله چې پانګوال خپله پانګه په کار اچوي د ګټې لپاره بايد انتظار وباسي.دا ګټه په يوه وار په لاس نه ورځي ځکه چې توکي په پراويزه ډول توليد او پلورل کېږي مثلاً يو پانګوال په نظر کې ونيسئ. چې سل زره افغانی پانګه اچونه يې کړي دوی غواړي چې د دې پانګې ګټه هم په خپله پانګه ور اضافه کړي او همدارنګه خپلې فابريکې ته پراختيا ورکړي. خو آيا دا ګټه په يوه ځل د ده لاسته ورځي؟

روښانه ده چې نه! ځکه هره ورځ چې څومره توکي توليديږي او پلورل کېږي هغومره ګټه هم لږ لږ توليږي.فرضاً په ورځ کې زر افغانۍ ګټه ترلاسه کوي خو هغه نشي کولای چې د يوې ورځې په ګټې سره خپلې فابريکې ته پراختيا ورکړي. نو هغه ده چې په تمه کېږي ترڅو سل ورځې پوره شي او د خپلې پانګې ټوله ګټه ترلاسه کړي نو بيا به پرې خپلې فابريکې ته پراختيا ورکوي. پدې توګه په سلو ورځو کې چې هره ورځ يو مقدار پيسې د پانګوال لاسته ورځي،بې لګښته پاتې کېږي او دا چې مصرف کړي يې نه دي هغه مقدار بانک ته سپاري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول پانګوال دا کار کوي.نو اوس حساب وکړه چې هر پانګوال خپله بې مصرفه پانګه بانک ته ولېږدوي نو څومره ډېره پانګه به په بانک کې راټوله شوي وي.

د سترو بانکونو په يوو الي سره ډېره زياته پانګه ټولېږي.چې هغې ته د پانګې تمرکز ويل کېږي.

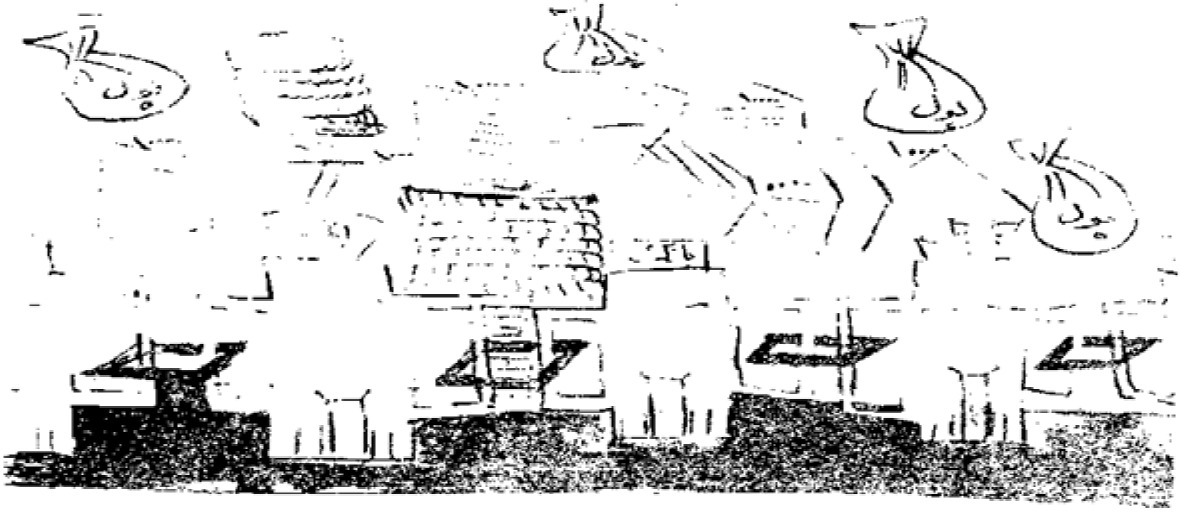

مخکې مو هم د ونډه ييزو شرکتونو پوسيله د وړې او لويې پانګې د ټوليدو په آړه خبرې وکړې. خو هغه څه چې روښانه دي؛ دا دي چې دا پانګې په بانکونو کې بې لګښته نه پاتې کېږي ځکه نور پانګوال ورته اړتيا مومي او د قرض په نامه يې له بانکه اخلي او د يو څه مودې وروسته يې له ټاکلي ګټې سره يوځای بيرته بانک ته سپاري.آړينه ده روښانه يې کړم چې بانکونه په لومړيو کې پدې شکل نه ول تقريباً پنځه سوه اتيا کاله پخوا لومړی بانک په ايتاليا کې پرانيستل شو او څرنګه چې سوداګرۍ پراختيا وموندله په تدريجي ډول نورو ځايو کې هم بانکونه رامنځته شول او هغوی چې د بانکونو خاوندان ول دنده يې دا وه چې سمې پيسې له ناسمو بيلې کړي.په هغو وختونو کې بانکونه د پيسو د راکړې ورکړې مرکزونه ول خو نن ورځ دې پنځه سوه اتياکاله پخوا نه توپير لري نن سبا د بانکونو دنده دا ده چې بې ګټې پانګې راټولې او په ګټه لرونکو پانګو يې واړوي.د پانګو راټوليدل(د پانګې تمرکز)له انحصار سره ستره مرسته ګڼل کېږي او ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

واضح ده چې دا تعریف په یوازې توګه د بانکونو د مهمو کړنو بیانوونکی نه دی نو اړینه ده تر څو دې ټکې ته اشاره وشي چې کله بانکونه بې ګټې پانګه په ګټه لرونکي پانګه اړوي او هغې ته لوري/جهت ورکوي یاني په دې ډول یاده پانګه په ګټه لرونکي پانګه اړوي چې د سیالۍ د ورکېدا سره مرسته کوي.

هو بانکونه همدا غواړي چې سیالۍ له منځه یوسي او په ځای یې هر څومره چې لازمه وي، انحصار په ډېرې چټکتیا سره د هغې ځای ناستی کړي. بانکونه د ونډه ییزو پانو پلورلو سره د ونډه ییزو شرکتونو په رامنځته کولو کې بې ساري مرسته کوي. پاتې دې نه وي چې د بانکونو ډېری مدیران یاني د دې ونډه ییزو شرکتونو اداره کوونکي د بانکونو استازي دي.

سړي وویل: کولی شې چې په یوه یا څو بانکونو کې د پانګې د تولیدو مثال وړاندې کړې.

مرغه وویل: هو اته ویشت کاله پخوا په فرانسه کې له هرو سلو روپیو څخه شپږ شپیته روپۍ د شپږو لویو بانکونو پانګه یاني د هیواد ۷۷ سلنه پانګه په ۶ بانکونو کې تولیده ۴ کاله وروسته د همغو ۶بانکونو پانګه په هرو ۱۰۰ روپیو کې ۷۲ ته ورسېده او د سلګونو نورو بانکونو پانګه په ۱۰۰ کې ۲۸ روپۍ وې.د انګلستان هیواد په نظر کې نیسو،اتیا کاله پخوا د پنځو سترو بانکونو پانګه په ۱۰۰ کې ۲۸ یورو ته رسیدله او ۶۴ کاله پخوا په ۱۰۰ کې ۳۷ یورو د دې پنځو بانکونو پانګه تشکیلوله. د همدې پنځو بانکونو پانګه ۵۰ کاله پخوا ۷۳ یورو او پاتې ۲۷ سلنه د نورو سلګونو بانکونو پانګه جوړوله.څلور کاله مخکې ۸۵ سلنه پانګه د همدغو پنځو بانکونو او د سلګونو نورو بانکونو ۱۵ سلنه وه.

ګورې چې څه ډول د وخت په تېریدو سره پانګه په یوه ځای کې راټولیږي.

سړي وویل: کله چې ټوله پانګې په یوه یا څو بانکو کې ټولیږي نو آیا واړه بانکونه له منځه ځي؟

مرغه وویل: یا خو لغ منځه ځي او یا هم د سترو بانکونو د څانګو بڼه خپلوي.وړاندې مې وویل چې کله پانګې بانکونو کې ټولېږي. ستر پانګوال د خپل کار او تولیداتو د پراختیا او ډېرښت په موخه هغې پانګې ته اړتیا پیدا کوي. یاني صنعتي انحصاري پانګه(سترې کارخانې او صنعتي شرکتونه د سترو پانګوالو په انحصار کې دي)د انحصاري بانکي پانګې(سترې پانګې چې بانکونو کې تولېږي او په واقعیت کې د سترو بانکوالو په اختیار کې وي)سره ترکیب مومي، پدې توګه د صنعتي انحصاري پانګې او بانکي انحصاري پانګې د ترکیب (یو ځای کیدو)نه مالي پانګه منځته راځي.

مالي پانګه=انحصاري صنعتي پانګه+انحصاري بانکي پانګه

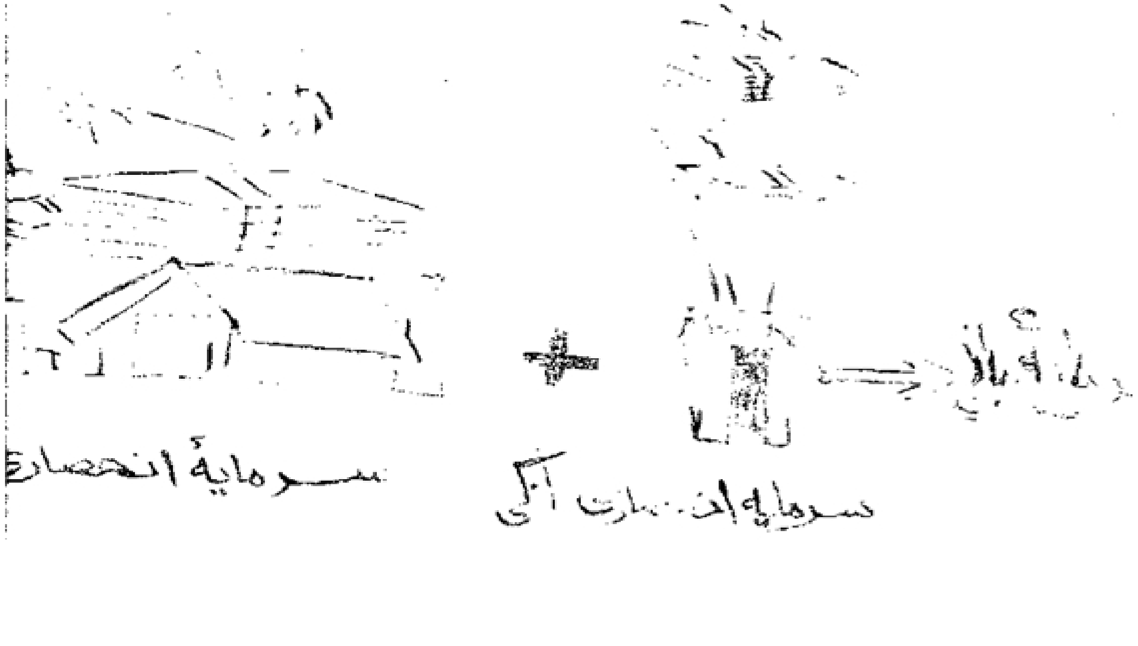

(c) ketabton.com: The Digital Library

د صنعتي انحصاري او بانکي انحصاري پانګو ترکیب کې لا روښانه کېږي چې ډېرئ هغه پانګوال چې د بانکونو ټولې چارې د دوی په لاس دي او په یادو بانکونو کې د سترو مقامونو خاوندان دي په کارخانو او صنعتي شرکتونو کې هم د لویو واکونو او مقامونو خاوندان دي(هر هغه څوک چې په یوه سهامي شرکت کې ډېره پانګه ولري د ده واک،مقام او د ګټې سلنه به هم له نورو ګډونوالو ډېره وي).

د بېلګې په توګه اویا کاله وړاندې په یوه هیواد کې درې بانکونه د ۱۸۰ صنعتي موسسو او ۲۲ شرکتونو اداره کوونکي ول.پدې مانا چې دې درې بانکونو په ۳۸۰ شرکتونو کې ستر مقامونه لرل او له بلې خوا ۲۵ لوی کارخانه لرونکي د دې بانکونو غړي او اداره کوونکي ول.

۵۰ کاله پخوا په همدې هیواد کې ۳۵ ستر کارخانه لرونکي د دوه لویو بانکونو غړي او اداره چیان ول.له یادو څرګندونو څخه روښانېږي چې څنګه بانکوالو په صنعتي او سوداګریزو شرکتونو کې د مقامونو خاوندان او هم د کارخانو خاوندان په بانکونو کې د مقامونو لرونکي ول. تر ټولو ډېره دا روښانه شوه چې د بانکي انحصاري پانګې او صنعتي انحصاري پانګې څخه مالي پانګه منځته راغله.

ستر پانګوال د دې لپاره چې خپل عمر ډېر کړي،تبلیغاتي دستګاوې(راډیو،تلویزیون او داسې نور)پولیس او پوځ پخپل لاس کې واخلي.له تبلیغاتي دستګاوو یاني راډیو،تلویزیون،ورځپاڼو،خپرونو او داسې نورو څخه د خلکو د غولولو او مصروف ساتلو او د پانګوالۍ سیستم د تبلیغ په موخه کار اخلي. همدارنګه له پولیسو او پوځیانو څخه د هر ډول غبرګون د ټکولو لپاره استفاده کوي.

ستر پانګوال چې شمېر یې زښت زیات کم دی، د ټول هیواد پانګه په لاس کې لري. له ځمکې،کښت،کانونو(سرو سپینو زرو،سرب،یورانیم،آلمونیم،نفت)څخه نیولي تر سترو کارخانو او سوداګریزو شرکتونو پورې ټول د دوی ملکیت تشکیلوي.

چې د دې پانګې د ساتلو په منظور پولیس،وسله وال ځواکونه او تبلیغاتي ټولې وسیلې په لاس کې لري.کله چې یاد وسایل یاني ټول اقتصادي او سیاسي وسایل په خپل لاس کې ونیسي،مالي الیګارشي لاس ته راځي.

مالي آلیګارشي یاني د یو څو تنو په لاس کې د ټولو اقتصادي او سیاسي امکاناتو راټولیدل مثلاً په امریکا کې هر څه(ځمکه، سترې کارخانې،ستر سوداګریز شرکتونه،لویې بانکي موسسې،تبلیغاتي وسایل،ښوونیز مرکزونه،ټوله دولتي ډانچه او همدارنګه وسله وال قوتونه او پولیس......)د شپیتو ۶۰ کورنیو په لاس کې دي دا شپېته کورنئ چې په اتو ډلو(د مورګان ډله،د راکفلر ډله،دوپان او پنځو نورو ډلو)ویشل شوي په ګډه سره د هیواد اقتصاد په خپلو لاسونو کې اخیستی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

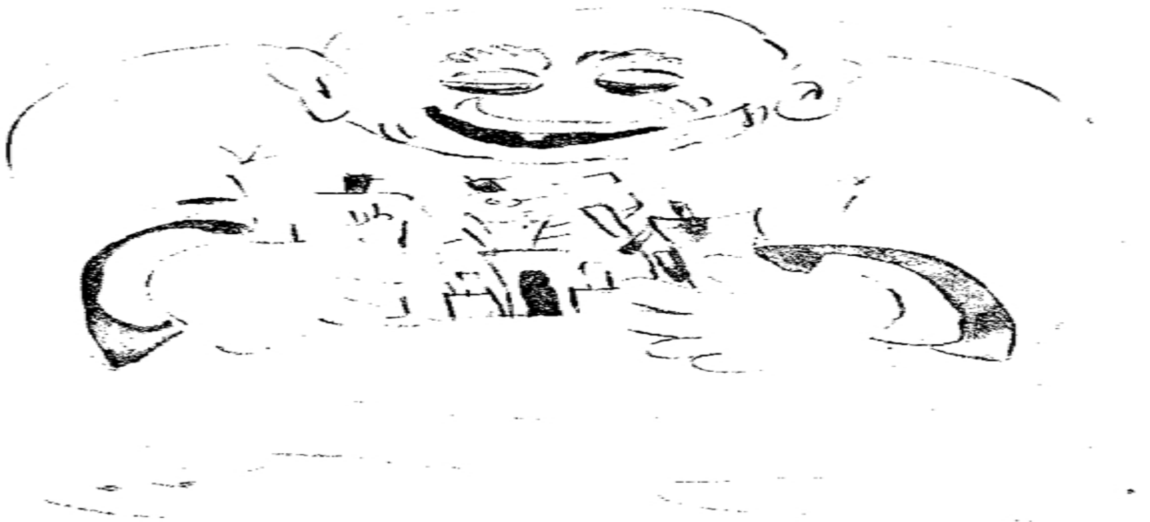

شاوخوا ۲۵ کاله مخکې د مورګان ډله د دوولس بانکي،صنعتي،لېږد را لېږد او نظامي موسسو چې ۵۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ او د راکفلر ډله د نهو سترو بانکي او نفتي موسسو چې ۴۸۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ افغانۍ کېږي خاوندان ول.

د پانګې لېږد،کله جې ټوله پانګه په یو ځای کې ټولیږي نو پانګوال نشي کولای چې هغه ټوله پانګه خپل هیواد کې په کار واچوي.ستر پانګوال د دې پانګې کمه برخه خپل هیواد او پاتې برخه له هیواد نه بهر ته لېږدوي یاني پاتې پانګه خارج کې په کار اچوي او توکي پرې تولیدوي.

سړي وویل: آیا دوی نشي کولای چې په هماغې پانګې سره خپل هیواد کې توکي تولید او بیا یې بهر ته ولېږدوي؟

مرغه وویل: ولې نه! کولای شي خو دا کار بیا ورته دومره ګټه نه کوي ځکه چې ډېرې مشکلات یې په وړاندې پراته دي.د بېلګې په توګه یو له دې مشکلاتو څخه هم ګمرک دی.کله چې یو سوداګر له یوه هیواد و بل هیواد ته توکي لېږدوي د هغه هیواد دولت له هغه سوداګر څخه ګمرکي مالیه اخلي.اوس نو له دې کار څخه د دولت موخه څه ده؟

روښانه ده.موږ پوهیږو چې دولت د پانګوالې طبقې ملاتړی دی.نو ګمرکي مالیه د دولت هغه سیاست دی چې بېرته د پانګوالو په ګټه تمامیږي نه د خلکو.

د بیلګې په وړاندې کولو سره یې واضح کوو.فرض کړئ چې په انګلستان کې یو متر ټوکر په یوه ډالر او فرانسې هیواد کې هماغه یو متر ټوکر په لس ډالره ده، اوس نو که هماغه ټوکر فرانسې ته ولېږدول شي د دې لپاره چې دیر ارزانه دی د فرانسوي پانګوالو د ټوکرو د پلور مخنیوی کوي نو همدا لامل دی چې د فرانسې دولت چې د خپلو سوداګرو ملاتړی دی په انګلیسي ټوکرو مالیه وضعه کوي پدې ډول هغه ټوکر چې له انګلستانه فرانسې ته راځي بیه یې که له فرانسوي ټوکر څخه کمه نه وي نو ډېره به هم نه وي.

دا چې ولې پانګوال خپله پانګه له هیواده بیرون لېږدوي ګڼ لاملونه لري.ګمرکي مالیې ترڅنګ بل لامل یې دا دی چې له هیواده بیرون د پانګې لېږدول ډېره ګټه لاسته راوړي. د بیلګې په توګه:پانګوال د دې په ځای چې له یوه هیواده جغندر اخلي، ګمرکي مالیه ورکوي او د لېږد را لېږد وسایلو په وسیله د ګڼو لګښتونو او مشکلاتو د ګاللو وروسته خپلې فابریکې ته راوړي او بیا ترې بوره جوړوي او له هغه وروسته یې هغه هیواد او نورو ته استول مستیقماً پانګه وباسي او هغه بل هیواد کې پانګه اچونه کوي(پانګه په هغه هیواد کې لګوي چیرته چې د تولیدي توکو لپاره خام مواد موجود وي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورتني لاملونه له هغو وړو لاملونو څخه دي چې پانګوال ته دومره د ارزښت وړ نه دي خو تر ټولو مهم لامل چې پانګوال د پانګې ایستلو ته اړ باسي د ګټې د نرخ ښکته راتلل دي.[د نرخ ښکته راتللو څخه د لیکوال موخه دا ده چې د پانګې د لېږد یو لامل همدا د نرخ د سود لړوالی دی یاني کله چې د دوی په هیواد کې د ګټې نرخ لږ شي نو دوی د لوړ نرخ(د ډېر اضافي ارزښت) د تر لاسه کولو په موخه په هغو هیوادو کې چې هلته د ګټې نرخ لوړ وي، خپله پانګه هلته لېږدوي.] دا چې لوی پانګوال تل د ډېرې ګټې په لټه کې دي نو خپله پانګه وروسته پاته هیوادونو ته لېږدوي. په دې هیوادونو کې پانګه ډېره کمه ده،اوجورې ډېرې ټیټې دي،ځمکه ارزانه ده او هغه خام مواد چې مطلوبه توکي ترې تولیدیږي ارزانه دي او داسې نور...

سړي وویل: د ګټې نرخ څه دی چې د پانګې د لېږد اصلي لامل ګڼل کېږي؟

مرغه وویل: وړاندې له دې چې په هره ټولنه کې پیسې په مبادله کې رول وموموي،مبادله د توکو-توکو(جنس په جنس)یاني توکی د توکي په وړاندې تبادله کیده.د بیلګې په توګه یو تن غنم لري او په عین وخت کې سکارو ته اړتیا لري نو نوموړی خپل غنم له هغه چا سره بدلوي چې هغه سکاره ولري خو خپله بیا غنمو ته اړمن وي.یاني غنم یې په سکارو بدل کړل.دې ډول مبادلې ته لکه مخکې مو چې ورته اشاره وکړه توکی-توکی یا توکي د توکو په وړاندې!

نو کله چې پیسو، په ټولنه کې مهم رول ومومو نور نو لازمه نه وه چې هغه کس چې غنم یې لرل او سکرو ته اړمن ؤ د هغه چا پسې وګرځي چې هغه سکاره ولري او غنمو ته اړمن واوسي او دواړه بیا خپلو منځو کې د اړتیا وړ توکو د تر لاسه کولو په موخه خپل توکي سره بدل کړي...بلکې مستیقماً هغه کس چې د توکو خاوند وي، هغه په بازار کې خپل توکي پلوري او د هغو پیسو پوسیله د خپل اړتیا وړ توکي رانیسي...دې ډول مبادلې ته، توکی – پیسې – توکی یا هم د پیسو په وړاندې توکي او پیسې د توکو په وړاندې ویل کېږي. دلته اړینه ده توضیح ورکړل شي چې لومړنی توکی له وروستني توکي سره د ارزښت له مخې توپیر نکوي. خو د جنسي اړخه بیا توپیر کوي. د مثال په ډول فرضوو: یو کس چې د سل متره ټوکر خاوند دی، غنمو ته اړتیا لري. نو خپل ټوکر په ۵۰۰ افغانیو پېري او په هماغو ۵۰۰ افغانیو ۲۰۰ کیلو ګرامه غنم رانیسي.

۱۰۰ متره ټوکر = ۵۰۰ افغانۍ

۲۰۰ کیلوګرامه غنم = ۵۰۰ افغانۍ

۲۰۰ کیلوګرامه غنم = ۱۰۰ متره ټوکر

دا چې سل متره ټوکر او ۲۰۰ کیلو غنم دواړه له ۵۰۰ افغانیو سره بر ابر دي، نو د ارزښت له اړخه دواړه [غنم او ټوکر] سره ورته دي خو کاملاً واضح ده چې دا دواړه یاني غنم او ټوکر له جنسي اړخه سره توپیر لري. ځکه یو یې غنم او بل یې ټوکر ده.په دې ډول مبادله کې هغه څوک چې توکی لري لومړی خپل توکی پیسو ته نردې کوي او بیا وروسته پیسې د خپل اړتیا وړ توکي باندي بدلوي.

خو په پانګولۍ کې دا ډول تاوېدل را تاوېدل په [پیسو – توکی – پیسو] باندي واوښت. یاني پیسې د کالیو په وړاندي او کالي د پیسو په وړاندي. دلته پانګوال په پیسو کالي تولیدوي او بېرته کالي پلوري او هغه پیسو ته نردې کوي. یاني پانګوال پیسې په توکو او توکي په پیسو اړوي لکه مخکې مو چې وویل چې دې ډول مبادلې ته: پیسې – توکی – پیسې ویل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څه چې دلته مهم دي، دا دې تر څو وو‌ينو چې لومړنۍ پيسې له وروستنيو سره څومره توپير لري؟ د دې پوښتنې ځواب ډېر ساده او روښانه ده: واضح ده چې وروستنۍ پيسې تر لومړنيو ډېري دي. اوس که چېرته له وروستنو پيسو څخه لومړنۍ پيسې منفي کړو، يو مقدار پيسې پاتي کېږي چې هغو ته اضافي ارزش وائي.

اضافي ارزش= لومړنۍ پيسې ــ وروستنۍ(ترلاسه شوي پيسې)

ياني وروستنۍ پيسې برابري دي له :

اضافي ارزش+ لومړنۍ پيسې= وروستنۍ پيسې

سړي وپوښتل: (آيا په واقعيت کې لومړنۍ پيسې ټوله پانګه ده چې پانګوال يې د توليد په موخه په کار اچوي؟)

مرغه وويل: (هو، ټوله پانګه له دوه ډوله پانګې څخه تشکيل شوي ده. يوه يې ثابته پانګه(خام مواد او د کارخانې نور لګښتونه) او بله يې بدلون منونکي/متغيره پانګه (دکارګر کاري ځواک). ياني پانګوال د خپلې پانګې يوه برخه د خامو موادو په رانيولو او د کارخانې نورو لګښتونو په موخه لګوي چې دې برخي ته ثابته پانګه او بله برخه د کارګرانو د اجورې پحيث لګوي/کارګرانو ته د کار په وړاندي يا هم د کارګرانو د کاري ځواک د رانيولو په موخه لګوي چې دې برخي ته متغيره پانګه وائي.

سړي وويل: (وروستنۍ پيسې چې له لومړنيو پيسو(ټوله پانګه) څخه ډېري دي له ثابتي پانګې څخه لاسته راځي او که له متغيري پانګې څخه؟)

الوتکي وويل: ((روښانه ده چې له متغيري پانګې(د کارګرانو کاري ځواک) څخه)).

کله چې پانګوال خام مواد کارخانې ته راوړي، که دا خام مواد همداسي پراته وي، هيڅکله به هم په توکو وانه وړي. نو کارګران دي چې خام مواد په توکو بدلوي. چې په دې اړه به وروسته يو څه توضيحات ورکړو. اوس اجازه راکړه د خپلې هغې پخوانۍ خبرې د ورستنيو او لومړنيو پيسو تر منځ اړونده توپير ته ادامه ورکړم. هو؛ هغه څه چې مالوم دي، کله چې پانګوال خپلي پيسي په کار اچوي او توکي توليدي، موخه يې د هغو توکو مصرفول نه بلکې موخه يې د هغو پلورل دي. ياني موخه يې دا ده چې توکي په پيسو واړوي. دقيقاً روښانه ده که چېرته لومړنۍ پيسې د وروستنيو سره برابري شي پانګوال به هيڅ وخت پانګونه ونه کړي. ځکه کله چې وروستنۍ پيسې د لومړنيو سره برابري شي:

لومړنۍ پيسې = وروستني پيسې

په دې صورت کې پانګوال هيڅ ګټه نشي تر لاسه کولاى.

۰ = لومړنۍ پيسې = وروستني پيسې

د بېلګې په توګه که د پانګوال لومړنۍ پيسې ۲۰۰ افغانۍ وي او وروستنۍ پيسې هم ۲۰۰ اقغانيی وي پانګوال به هيڅ ګټه ونکړي.

۰= ۲۰۰ افغانۍ(لومړنۍ پيسې) ــ ۲۰۰ افغانۍ(وروستنۍ پيسې)

(c) ketabton.com: The Digital Library

په داسي حال کې چې پانګوال هغه وخت پیسې د تولیدي کار په موخه لګوي چې پیسې نسبت پخوا ته په ډېرو پیسو واړوي. یاني غواړي چې غواړي چې وروستنۍ پیسې یې هماغه لومړنۍ پیسې سره له اضافي ارزښه وي.

اضافي ارزش + لومړنۍ پیسې = وروستنۍ پیسې

باید پوه شو چې اضافي ارزش څنګه لاسته راځي؟ په ځواب کې باید وویل شي چې اضافي ارزش د کارګرانو د لاسي تناکو څخه لاس ته راځي. مثلاً فرضوو چې یو پانګوال د ځانګړو توکو د تولید لپاره ۵۰۰ افغانۍ پانګه اچونه کوي او له دې ۵۰۰ افغانیو څخه ۲۰ افغانۍ د کارخانې (د کاري اوزارو) لګښت، ۳۸۰ افغانۍ د خامو موادو رانیولو لپاره او ۱۰۰ افغانۍ هم د کارګرانو د اجورې په موخه مصرفوي. له ټولې پانګې څخه ۴۰۰ افغانۍ ثابته پانګه او ۱۰۰ افغانۍ هم متغییره پانګه تشکیلوي.

مثلاً که چېرته کارګران د ورځې اته ساعت کار وکړي، له دې اتو ساعتو څخه څلور ساعته د ځان لپاره او څلور ساعته نور د پانګوال لپاره کار کوي. یاني هغه ۱۰۰ افغانۍ چې پانګوال د ثابتې پانګې په صفت کارګرانو ته ورکړې یوازې د د کارګرانو د څلورو ساعتو اجوره ده نه د اتو ساعتو. نو کله چې د کارګرانو د څلورو ساعتو اجوره ۱۰۰ افغانۍ کېږي نو د اتو ساعتو کار اجوره به یې ۲۰۰ افغانۍ شي. خو پانګوال د هغو څلورو نورو ساعتونو اجوره کارګرانو ته نه ورکوي. یاني د کارګرانو د کار ۱۰۰ افغانۍ ترې پټوي: همدا ده چې د پانګوال لومړنۍ پیسې چې ۵۰۰ افغانۍ وې، ۱۰۰ افغانۍ نورې هم زیاتېږي. پورتنۍ مطلب په لاندي ډول داسي لیکو چې:

متغییره پانګه + ثابته پانګه = ټوله پانګه

۱۰۰ افغانۍ (د کارګرانو اجوره/د څلور ساعته کار ارزش) + ۳۸۰ افغانۍ (خام مواد) + ۲۰ افغانۍ (د کارخانې لګښتونه) = ۵۰۰ افغانۍ

مخکې هم څرګنده شوه که چېرته وروستنۍ پیسې د لومړنیو پیسو سره برابري وي، هیڅ یو پانګوال به دېته حاضر نشي چې چې خپلې پیسې په کار واچوي. نو کله چې پانګوال پیسې په کار اچوي، غواړي چې پیسې یې ډېرې شي؛ نو

راځي او کارګران زېښېي. یاني له هغو کار د اتو ساعتو اخلي او اجوره د څلورو ساعتونو ورکوي. روښانه ده کله چې د کارګرانو د څلورو ساعتونو کار ارزش ۱۰۰ افغانۍ وي، د اتو ساعتونو به ۲۰۰ افغانۍ وي. خو هغه پاتي ۱۰۰ افغانۍ چېرته ځي؟ مالومه ده چې د پانګوال جیب ته ځي. په دې صورت کې وروسته د توکي له تولید او خرڅلاو څخه وینو چې:

۶۰۰ افغانۍ (وروستنۍ پیسې) = ۱۰۰ (د ۴ ساعتو ارزش) + ۱۰۰ (د ۴ ساعتو ارزش) ۳۸۰ + (لومړني خام مواد) ۲۰ + (د کارخانۍ لګښت) < ۵۰۰ افغانۍ لومړنۍ پانګه

اوس لومړنۍ پیسې له وروستنیو پیسو څخه منفي کوو:

اضافي ارزش ۱۰۰ افغانۍ = ۵۰۰ افغانۍ ـــ ۶۰۰ افغانۍ

هغه څه چې موږ یې تر دې ځایه راورسلو هغه د سود/ګټې د نرخ مسله وه. که چېرته اضافي ارزش په ټوله پانګه تقسیم کړو، داسي عدد لاسته راځي چې هغه ته د ګټې نرخ وائي.

د ګټې - سود نرخ = (اضافي ارزش ÷ ټوله پانګه) × ۱۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې پانګوال تل د همدې حساب له مخې پانګه اچونه کوي. دمطلب د لا روښانتيا په موخه هماغه مخيکنی مثال تکرارؤ. که د پانګوال ټوله پانګه ۵۰۰ افغانۍ او اضافي ارزش يې ۱۰۰ افغانۍ وي، ګورو چې د ګټې نرخ يې څو سلنه کېږي.

۱/۵۰۰×۱۰۰=۱۰۰/۵۰۰×۱۰۰=ټوله پانګه/اضافي ارزش ×۱۰۰ = د ګټې نرخ

اوس د (۱) عدد د (۵) په عدد وېشو او په ۱۰۰ کې يې ضربوو:

د ګټې نرخ برابر دی له ٪۲۰ سره = ۱۰۰×۰,۲ = ۱۰۰×۱/۵

وړاندې مو وويل چې ټوله پانګه برابره ده له ثابتې پانګې ورسره د متغييرې پانګې.

متغييره پانګه + ثابته پانګه = ټوله پانګه

مخکې مو روښانه کړه چې اضافي ارزش له متغييرې پانګې څخه لاسته راځي. ياني اضافي ارزش د کارګرانو د کار څخه حاصلېږي. او کله چې اضافي ارزش ترلاسه شي، پانګوال له هغه څخه يو مقدار د خپل ژوند د لګښتونو پخاطر، څه يې هم د متغييرې پانګې او يو څه په ثابتې پانګې ور زياتوي.

په دې برخه کې هماغه پخوانی مثال کاروو: که ټوله پانګه ۵۰۰ افغانۍ او اضافي ارزش ۱۰۰ افغانۍ وي، پانګوال د اضافي ارزش له ۱۰۰ افغانيو څخه ۱۰ افغانۍ د خپل شخصي ژوند د لګښتونو په موخه لګوي چې له هغو نه ۹۰ افغانۍ پاته کېږي او له دې ۹۰ افغانيو څخه ۲۰ افغانۍ په متغييرې پانګې ورزياتوي...

[۱۰۰ پخوانۍ متغييره پانګه + ۲۰ = ۱۲۰ افغانۍ اوسنۍ متغييره پانګه]

او پاتې ۷۰ افغانۍ په ثابتې پانګې ورزياتوي...

[۴۰۰ پخوانۍ ثابته پانګه + ۷۰ افغانۍ = ۴۷۰ افغانۍ اوسنۍ ثابته پانګه]

لکه څنګه مو چې مخکې ويلي ؤ چې ټوله پانګه د متغييرې پانګې او ثابتې پانګې څخه متشکله ده. نو اوسنې ټوله پانګه عبارت ده له:

افغانۍ۱۲۰ + ۴۷۰ افغانۍ = ۵۹۰ افغانۍ

متغييره پانګه(۱۲۰ افغانۍ) + ثابته پانګه(۴۷۰ افغانۍ) = ټوله پانګه(۵۹۰ افغانۍ)

په دې مانا کله چې پانګوال خپله ټوله پانګه(۵۰۰ افغانۍ) په کار واچولې او په نتيجه کې يې ۱۰۰ افغانۍ اضافي ارزش لاسته راوړ نو اوس يې د شخصي ژوند د لګښت(۱۰ افغانيو) څخه ماسواء نقده پانګه (۵۹۰ افغانيو) ته ورسېده.

سرې وويل: (تا وويل چې پانګوال د اضافي ارزش يوه برخه په متغييرې پانګې ورزياتوي؛ موخه دې دا ده چې د کارګرانو شمېر ډېروي؟)

مرغه وويل: (هو، کله چې د پانګوال پيسې ډېرېږي، د خپلو کارګرانو شمېر هم ډېروي.)

سرې وويل: (اوس پوه شوم.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه ادامه ورکړه: (هو ریښتیا ما ویل چې پانګوال اوس د ۵۹۰ افغانیو پانګې خاوند دی یاني پانګله له ۵۰۰ افغانیو څخه ۵۹۰ افغانیو ته ورسېده. هغه څه چې موږ ته مهم دي دا دي چې ووینو د دې پانګې د ګټې نرخ څومره دی. د ګټې د نرخ د لاسته راوړلو لپاره لومړئ باید اضافي ارزش تر لاسه کړو.) او هغه داسي چې:

۵۹۰ افغانۍ ټوله په کار اچول شوي پانګه

۴۷۰ افغانۍ ثابته پانګه چې له هغې څخه ۳۰ افغانۍ د کارخانې لګښتونو لپاره [۴۴۰ = ۳۰ – ۴۷۰]

۱۲۰ a افغانۍ د هغه کار ارزش چې کارګران یې د ځان لپاره کوي

b۱۲۰ افغانۍ د هغه کار ارزش چې کارګران یې د پانګوال لپاره کوي

(۷۱۰افغانۍ)تر لاسه شوي پانګه= b۱۲۰ افغانۍ + ۱۲۰ aافغانۍ + ۴۴۰ افغانۍ د خام مواد + ۳۰ < ۵۹۰ په کار اچول شوي پانګه

اوس د اضافي ارزش او د ګټې نرخ د لاسته راوړل په موخه لاندي پروسه مخ ته وړو.

اضافي ارزش = ټوله په کار اچول شوي پانګه – تر لاسه شوي پانګه

۱۲۰ افغانۍ اضافي ارزش = ۵۹۰ افغانۍ – ۷۱۰ افغانۍ

اضافي ارزش

———————— × ۱۰۰ = د ګټې - سود نرخ

ټوله پانګه

۱۰۰×۱۲۰/ ۵۹۰ = ٪ ۲۰٫۳

یاني هر څومره چې متغییره پانګه ډېرېږي ورسره د ګټې نرخ هم لوړېږي. له یاده باید ونه باسو چې د ګټې نرخ د پانګوال لخوا د کارګرانو د زبېښاک درجه را په ګوته کوي یاني هر څومره چې یاد نرخ لوړ وي پوه شه شي چې په هماغه اندازه د پانګوالو لخوا د کارګرانو زبېښاک لوړ دی... [؟؟؟؟]

مرغه وویل: (نه داسي نه ده. کارل مارکس د کاپیټال په دریم ټوک ویلي چې د ګټې د نرخ ټیټوالی د دې دلیل نشي کیدای چې ګویا پانګوال کارګران نه زبېښي(استثماروي) بلکې دلیل یې دا دی چې د پانګې د ودې چټکتیا نسبت اضافي ارزش ته ډېره ده.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي وويل: (تا به مخکې ويل چې پانګوال د ۸ ساعته کار څخه کارګرانو ته د څلورو ساعتونو اجوره ورکوي نو څنګه په وروسته پاته هيوادنو کې بيا د ۸ ساعته کار څخه د دوه ساعتونو اجوره هغو ته ورکوي؟)

مرغه وويل: (ما يوازې مثال ورکړ. خو اوس دا وايم چې پانګوال کارګرانو ته دومره ورکوي چې د هغوی يوازې او يوازې د هغوی خېټه پرې ډکه شي تر څو وتوانېږي چې د بيا ځلی لپاره خپل کاري ځواک خرڅ کړي؛ اوس ممکنه ده چې په يوه هيواد کې کارګران د ۴ ساعتونو په اجورې، ځينو کې په ۲ ساعتونو او ځينو کې په ۶ ساعتونو خپل ژوند وځرخوي.)

سړي وويل: (پوه شوم)

مرغه وويل: (حتماً به دې پام شوئ وي چې ولې په وروسته پاته هيوادونو کې د ګټې نرخ لوړ دی؛ د دې لپاره چې هلته ټوله پانګه ټيټه او اضافي ارزش لوړ دی:

اضافي ارزش
د ګټې - سود نرخ = ——————— × ۱۰۰
ټوله پانګه=خام مواد+د کارخانې لګښتونه+د کارګرانو اجوره

که مو په ياد وي پخوا مو وويل چې هر څومره د کسر مخرج کوچنی وي، کسر لوېږي، په همدې اساس کله چې خام مواد ارزانه او د کارګرانو اجوره کمه وي د کسر مخرج کوچنی کېږي او په نتيجه کې کسر لوېږي، ياني د ګټې سود لوړېږي.

اضافي ارزش
د ګټې - سود نرخ = ——————— × ۱۰۰
خام مواد+د کارخانې لګښتونه+د کارګرانو اجوره

همدا ده چې پانګوال د خپلې پانګې ډېرئ برخه(اضافي پانګه) وروسته پاته هيوادونو ته استوي. مارکس د کپيتال د درېمې برخې په ۶۹ مخ کې وائي دا چې پانګه بهر ته لېږدول کېږي علت يې دا نه دی چې پانګه مطلقاً هيواد دننه فعاليت نشي کولای بلکې د لېږد علت يې دا دی چې پانګه په بهر کې د ګټې په لوړ نرخ سره فعاليت کولای شي.)

سړي وويل: (د پانګې لېږد څنګه صورت مومې؟)

مرغه وويل: (لوی پانګوال په دوه لارو پانګه لېږدوي. يو دا چې ياده پانګه د نورو هيوادونو پانګوالو ته په قرض ورکوي دويم دا چې نورو هيوادونو کې لويې کارخانې جوړوي، بانکونه، لوی صنعتي او سوداګريز مرکزونه پرانيزي همدارنګه به دې پانګه نور ډېر کارونه هم کوي.)

سړي وويل: (آيا هغه هيواد چې بهر ته پانګه لېږدوي نور توکې نه استوي؟)

مرغه وويل: (ولې نه! سره له دې چې په امپرياليزم کې د پانګې لېږد زياد ارزښت لري، خو دا امر د نورو توکو د لېږد څخه ممانعت نه کوي. اتفاقاً د پانګې لېږد د توکو لېږد لا نور هوسا کوي. د بېلګې په توګه کله چې يو امپرياليستي هيواد د بل هيواد پانګه په قرض ورکوي(ياني په دې ډول خپله پانګه لېږدوي/خارجوي هغه هيواد مجبوروي چې خپل توکي له هغه هيواده چې قرض يې ترې اخيستی، وپېري.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي وويل: (فکر نه کوئ چې په وروسته هيوادونو کې د کارخانو، صنعتي شرکتونو او نورو جوړول به ښه کار وي؟)

مرغه وويل: (کله چې پانګوال خپله پانګه بهر ته استوي، د وروسته پاته هيوادونو د خلکو تېرايستلو لپاره وائي: موږ په جهان کې د صنعت ودې ته لېواله، وموليدل چې دلته صنعت نشته او خلک بد ژوند لري، زموږ زړه وسوځېده او راغلو چې مرسته وکړو! خو په واقعيت کې هغوی د هغه هيواد د ثروت، پانګې او تر ټولو مهمه د زيارکښانو د کاري ځواک د لوټلو او ډېرې ګټې د خپلولو په موخه بهر ته استوي. که هغوی ريښتيا وائي او غواړي چې نورو هيوادونو سره مرسته وکړي اول د خپل هيواد اړوند فکر وکړي چې خلک يې د صنعت د هغه پرمختګ سره د بې وزلۍ او لوږې سره مخ او ژوند کوي. مالومه ده که هغوی(پانګوالو) دا کار کولای و دومره لويه پانګه به د دوی لاس ته نه ورتله. ځکه دا پانګه د همدې بې وزلو خلکو د کاري ځواک او پانګې د لوټلو پوسيله د دوی لاسته ورغلي ده.)

سړي وويل :(غواړم پوه شم چې د لومړي ځل لپاره کوم هيواد خپله پانګه بهر ته ولېږدوله؟)

مرغه وويل: (۱۸۰ کاله وړاندې د لومړي ځل لپاره انګلستان پانګه بهر ته ولېږدوله چې ۱۰ کاله وروسته بيا فرانسې هم خپله پانګه بهر ته واستوله.)

سړي وويل: (آيا بهر ته د پانګې لېږد، د دې لامل نه ګرځي چې امپرياليستي هيوادونه د ښو ځمکو د لاسته راوړلو په موخه په جنګ لاس پورې کړي؟)

مرغه وويل: (سمه پايله چې د پانګې د لېږد څخه تر لاسه کېږي همدا د ښو ځايونو د تر لاسه کولو په موخه جنګ او سيالی ده.)

د لويو امپريالستي هيوادونو د پانګوالو تر منځ د نړۍ د وېش

که چېرته يوه امپرياليستي هيواد شتون درلودای نو يوازې يوه هيواد به په پانګه لېږدوله او د همدې پخاطر به د نړۍ د وېش پر سره هيڅ جنګ نه کېدای. خو دا چې امپرياليستي هيوادونه له يوه څخه ډېر دي او هر يو يې غواړي چې خپله اضافي پانګه چې خپل هيواد کې يې په کار نشي اچولای، بهر ته ولېږدوي. همدا ده چې د نړۍ د وېش مسله رامنځته کېږي. وړاندې مو وويل: ستر پانګوال چې د هيواد ډېری توليد د هغو پوسيله کېږي خپلو منځو کې يې تړونونه وکړل چې د هغو تړونو له مخې د هيواد داخلي بازارونه د دوی تر منځ تقسيم شول.، د توکو بيه ټاکل کېده، د توکو مقدار چې هر پانګوال يې بايد توليد کړي مخکې له مخکې ټاکل کېده، خام مواد ورکول کېدل او داسې نور. دا تړونونه له کارتل. سنديکا او ټراستونو څخه عبارت ول. ياد تړونونه هيواد دننه د پانګوالو تر منځ ترسره کېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی په دې شکل سره خپل منځي سیالي له منځه یووړه او ورو پانګوالو ته چې هغوی دم ګړی د سیالی غوښتونکي ول کلکه ضربه ورکړه.

کارتلونه او سندیکاوې د دې لامل شوې چې تولید د لږ شمېر کسانو لاس ته ورشي. یاني تولید انحصاري شي. دې تړونو انحصارات رامنځته کړل او دا چې دا انحصارات یوازې هیواد دننه ول د داخلي انحصاراتو په نوم یاد شول. خواوس چې څو هیواده د سترو اضافي پانګو لرونکي دي او غواړي چې دا پانګې بهر ته ولېږدي باید خپلو منځو کې تړونونه وکښي او د هغو په اساس د نړۍ بازارونه خپلو کې سره وویشي. د توکو بیه وټاکي او داسی نور. دې تړونونو ته نړیوال کارتلونه او سندیکاوي ویل کېږي. په دې ترتیب سره امپریالیستي هیوادونه نړیوال انحصارات رامنځته کوي. دا چې دا تړونونه د یوه هیواد د سترو پانګوالو تر منځ نه دي تر څو داخلي انحصار رامنځته کړي،

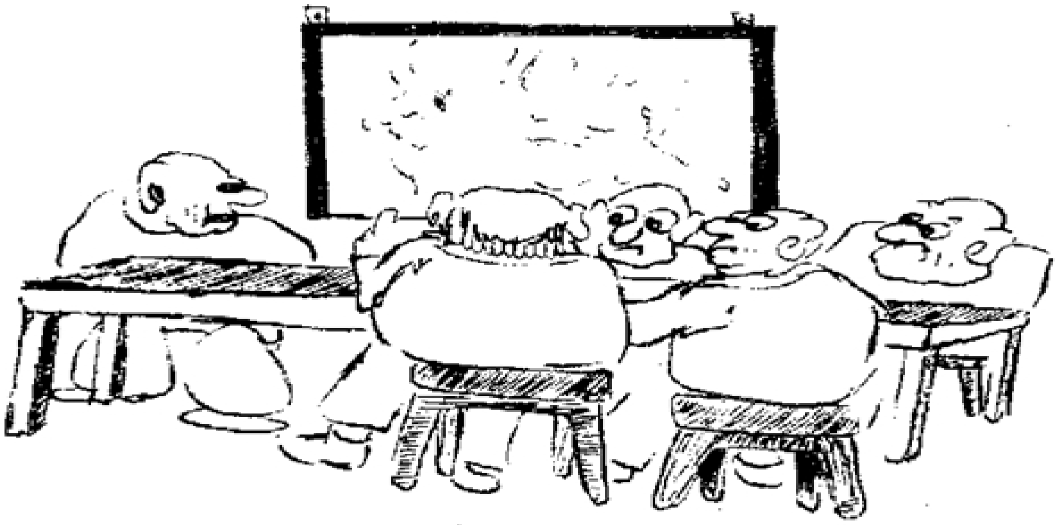

بلکې د څو هیوادونو د سترو پانګوالو تر منځ دي. په دې اساس کله چې څو امپریالیست هیوادونه وغواړي خپله اضافي پانګه بهر ته ولېږدوي، د څو هیوادونو تر منځ تړونونه لاسلیکېږي. او د دې جهاني تړونونو پوسیله جهاني انحصارات په وجود راځي. هغه څه چې مالوم دي دا دي چې امپریالیستي هیوادونه هر یو غواړي چې ډېر او ښه بازارونه خپل کړي او د همدې مسلې په سره د هغو تر منځ مبارزه پیلېږي. خو دا مسله هم همداسې حلېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

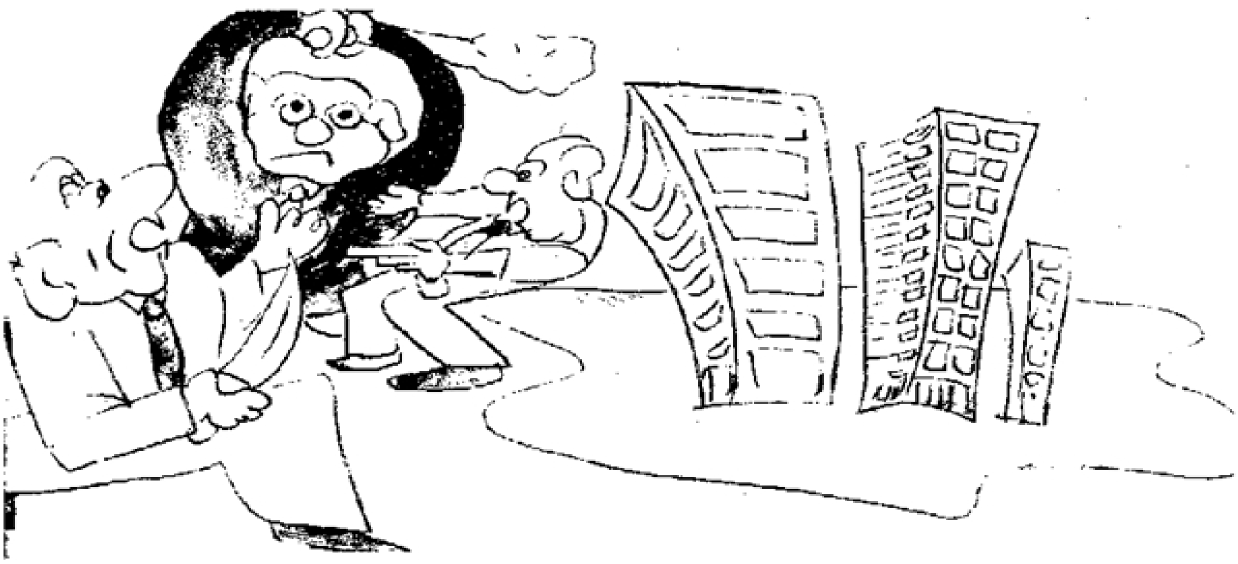

د هر چا چې څټ غټ او او زور يې ډېر وي ډېره برخه خپلوي. د څټ غټوالی د هر امپرياليستي هيواد د اضافي پانګې مقدار پورې تړاو لري.

لنډه دا چې نړۍ همداسې د امپرياليستي هيوادونو تر منځ ووېشل شوه. اوس يو څه درته وايم چې وبخاندې او هغه دا هغوی چې ټوله نړۍ پخپلو کې دټړونونو په اساس سره وېشلي وه ، ويل به يې چې مونږ د دې لپاره چې نړۍ د جنګ لور ته لاړه نشي دا ټړونونه ياني کارتلونه، سنديکاوې او ټراستونه رامنځته او نړۍ مو خپلو کې سره ووېشله!

رېښتيا هم چې خندوونکې ده. دوی فکر کوي چې جنګ يوازې او يوازې د څو امپرياليستي هيوادونو تر منځ کېږي. ښه، دا سمه ده چې امپرياليستي هيوادونه ټول د لويو اضافي پانګو خاوندان دي او که د هغو تر منځ سازش ونشي نړۍ به د جنګ لور ته وخوځول شي. سره له دې هم ياد سازش[د نړۍ وېش] د جنګ مخه نشي نيولای. څکه اول خو دا سازش لنډ مهاله دی. دويم دا چې جنګ هغه وخت له منځه ځي چې نړۍ کې پانګواله طبقه له منځه لاړ شي ياني دا چې ټول ورته ژوند ولري. نه دا چې يو شمېر پانګوال د نړۍ ټول ثروت راټول، د هر څه لرونکي او ښه ژوند ولري او نور خلک په ځانګړي ډول کارګره طبقه چې د هغوی لپاره کار وکړي او خپل ژوند کې يوازې له زنځيرونو او زولنو څخه چې پانګوالو د دوی لاسونو او پښو ته وراچولي، ولري...

بايد ووايم چې په واقعيت کې دوه ډوله جنګ وجود لري؛ يو امپرياليستي او نيواکګر جنګونه او بل هم عادلانه او آزادۍ بښونکي جنګونه دي. چې په دې جنګونو کې زيارکښان د پانګوالو د رنځيرونو څخه د خلاصون په موخه مبارزه کوي. امپرياليستي جنګونه د نړۍ د پانګوالو تر منځ تر سره کېږي چې د خپلو ګټو په موخه نړۍ په سرو وينو کې لمبوي؛ خو عادلانه او آزادۍ بښونکي جنګونه د کارګرې طبقې په مشرتابه د زيارکښانو او پانګوالو تر منځ دي، چې د نړۍ پانګوالو ته وژونکي ضربې ورکوي.

هغه څه چې دا جنګونه د نړۍ خلکو ته په ډالۍ کې ورکوي، بې وزلي، لوږه او ناروغي ده. له ياده بايد ونه باسو چې امپرياليستي جنګونه د امپرياليستانو لپاره هم مضر او هم ضرر رسوونکي دي. د دې جنګونو په نتيجه کې کارګران او ټول زيارايستونکي - د لوږې او بې روزګارۍ تر سخت فشار لاندې به راشي- لا ډېره پوهه تر لاسه کوي. سره له دې چې خپله امپرياليستي هيوادونه په جنګ کې ښکېل دي، په هغو هيوادونو کې چې د دوی په ولکه کې دي د اسارت او زبېښاک زنځير يې شرېږي نو هغه ده چې د دې هيوادونو خلک دا فرصت غنيمت ګڼي او په آزادۍ بښونکو جګړو لاس پورې کوي تر څو د امپرياليزم زنځيرونه وشلوي...

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي وویل: (پوهېږې؟ د تولید اوزار ورځ تر بلې وده مومي. پانګوال هیوادونه هره ورځ رشد کوي. خامو موادو ته د امپریالیستي هیوادونو اړتیا ورځ تر بلې ډېرېږي. د بېلګې په توګه د یوه امپریالیستي هیواد څو ستر پانګوال په نظر کې ونیسئ چې په څو هیوادونو کې د ټوکر جوړونې فابریکې لري. پوهېږو چې هره ورځ د دوی پانګه ډېرېږي. نو په دې اساس د دوی کارخانې د وخت په تېرېدو سره ډېرو خامو موادو ته اړمن کېږي. ښه؛ د ټوکر جوړونې لومړني خام مواد څه دي؟ پنبه. نو د دې پانګوالو د ټوکر جوړونې فابریکې ورځ تر بلې ډېرې پنبې ته اړمن کېږي. همدارنګه د نورو هیوادونو پانګوال هم چې د ټوکر جوړونې فابریکې لري ډېرې پنبې ته اړتیا پیدا کوي. دا چې هغوی هم رشد کړي او پانګه یې ډېرېږي. همدا ده چې نړۍ کې د ټوکر جوړونې فابریکو خاوندان د خامو لومړنیو موادو د لاسته راوړلو په موخه په مبارزه لاس پورې کوي... ما یوازې د ټوکر جوړونې فابریکې مثال ورکړ خو کولای شو چې دا مثال د صنعت ټولو رشتو اړوند ورکړو. له بل لوري، د وخت په تېرېدو سره هغه هیوادونه چې د ودې دې کچې ته لا نه ؤ رسېدلي چې وکولای شي خپله پانګه بهر ته ولېږدوي، اوس یې وده کړې او خپله په یوه امپریالیستي ځواک اوښتي او غواړي چې خپله اضافي پانګه بهر ته ولېږدوي. نو غواړي چې د نړۍ بیا وېش پیل کړي تر څو دوی ته هم یوه برخه ورسېږي.

همداسې کېږي، کله چې دنړۍ په وېش کې چې د یوه هیواد اضافي پانګه له نورو کمه وي او لږه برخه ورسېږي خو کله چې ځواکمنېږي او ډېرې پانګه په لاس راوړي،په داسې وخت کې بیا غواړي چې نړۍ له سره ووېشل شي. دا چې د پخوانې وېش له مخې نسبت و نورو هیوادونو ته ضعیفه ؤ نو لږه برخه یې په نصیب شوې ده. هو دا ټول د دې لامل ګرځي چې نړۍ په وینو ولمبول شي.

په دې جګړو کې پانګوال د جنګ په بهانه کارګران له حده زیات په کارګمارې تر څو پرلپسې وسله، فشنګ، مهمات، کالي او جنګي وسائل تولید کړي.

سړي وویل: (کله چې د نړۍ د وېش په سر جنګ ترسره کېږي، هغوی خلکو ته څه وائي؟)

مرغه وویل(هغوی د خلکو د غولولو په موخه او د دې لپاره چې سرتېري جنګ ته واستوي وائي چې د هیواد د فاع لپاره مبارزه کوو. یا هم وائي چې فلانکې هیواد په فلانکې هیواد حمله کړې نو موږ باید له فلانکې هیواد څخه ملاتړ وکړو او داسې نورې برغزې او بابولالې)

سړي وویل:(اوس متوجه شوم چې تر څو پانګوال سیستم له منځه لاړ نشي سوله نشي راتلای)

مرغه وویل: (امپریالیستي هیوادونه د ډېرو او ښو ځایونو/هیوادونو/ځمکو د لاسته راوړلو په موخه لوی وحشي جنګونه رامنځته کوي. د خندا وړ خو لا دا ده: کله چې طبقاتي تضاد او ځناوړ ډوله استثمار موجود وي، د سولې او آرامي خبرې وکړو.

هو ګرانه دوسته تر څو چې پانګوال سیستم برقراره وي، طبقاتي تضاد، بې وزلي او لوږه به ورسره وي او امپریالیستي هیوادونه به د مستعمره او نیمه مستعمره هیوادونو د لاسته راړول په موخه ډېر نور خونړي جنګونه په لارواچوي.)

سړي وویل:(مستعمره او نیمه مستعمره یاني څه؟)

مرغه وویل:(مستعمره هغه هیواد ته ویل کېږي چې مستقیماً د امپریالیستي هیوادونو پانګوالو په لاس کې وي. هغه هیواد چې مستعمره وي هیڅ استقلال نلري، تر دې چې امپریالیسم یادو هیوادونو ته په علني ډول خپل نظامي ځواکونه هم استوي. خو نیمه مستعمره هیوادونه بیا هغه دي چې په اصطلاح ظاهراً د استقلال لرونکي دي؛ یاني له ځانه یو شاه یا ولس مشر لري خو د سیاسي او اقتصادي اړخه په امپریالیزم پورې تړلي وي. چې خپل خواراکې، پوښاک او صنعتي لوازم له هغه هیواده چې دی پرې تړلی دی وارد کړي. پاتې دې نه وي چې په نیمه مستعمره هیواد کې شاه یا ولسمشر د امپریالیزم لاس پوڅی او نوکر وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امپریالیستي هیوادونو پانګوال په نیمه مستعمره هیوادونو کې پانګه اچونه کوي او د داخلي پانګوالو په مرسته یاني په واقعیت کې د خپلو نوکرانو په مرسته هغه هیواد لوټوي او د نظامي کارپوه یا نظامي مشاورو او نورو په نامه یې نیمه مستعمره هیوادونو ته استوي.)

سړي وویل:(پوهېږم چې نور سترې شوی یې او غواړې چې لاړ شې. خو مخکې له دې باید ووایم د هغه څه چې تا د امپریالیزم په اړه وویل؟؟؟؟ځکه امپریالیستان دومره پیاوړي او زور یې دومره ډېر دی چې هیڅکله به کارګران ونه توانېږي هغوی نابود کړي.)

مرغه وویل:(ما داسي څه نه دی ویلي. ما وویل چې کله پانګولی امپریالیزم ته ورسېږي نور یې ورکاوی حتمي دی. ما وویل چې امپریالیزم د پانګولی وروستی پړاو دی.)

سړي وویل: (په همدومره ساده ګئ سره؟)

مرغه وویل: (نه بابا! ګوره، زه څو پوښتني مطرح کوم، ته ځواب راکړه.)

د امپریالیستي هیوادونو ځواک په څه کې دی؟

سړي وویل: (په اضافي پانګه کې.)

مرغه وویل: (اضافي پانګه څه ده؟)

سړي وویل: (هغه خو مالومه ده نو، کله چې ستر پانګوال خپل هیواد کې د کارګرانو د زېښاک څخه لویه پانګه ترلاسه کوي ځکه خو یوه برخه یې پخپل هیواد کې او پاتي برخه چې اضافي ده بهر ته استوي.)

مرغه وویل: (دا پانګه له کومه راغلي.)

سړي وویل: (د کاګرانو له زیاره.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه وویل: (اضافي پانګه هم چې کله بېر ته ولېږدول شوه، د کارګرانو د زیار پوسیله ورځ تر بلی ډېرېږي. دا سمه ده؟)

سړي وویل: (هو.)

مرغه وویل: (نو له همدې امله دا کارګران دي چې د هغوی د لاسي تناکو په نیتجه کې پانګوال ځواکمنېږي خو که کارګران پوه شي نور به هغوی ځواکمن نه وي.)

سړي وویل: (خو تا وویل چې فوځ او پولیس د امپریالیزم په خدمت کې دي. هغوی ټانګ، ټوپک، بمب او داسي نور ګڼ جنګي اوزار لري.)

مرغه وویل: (ټانک څوک جوړوي؟)

سړي وویل: (کارګر)

الوکی وویل: (ټوپک څوک جوړوي؟)

سړي وویل: (کارګر.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغه وويل: (بمب، فانټوم او نور هم کارګران جوړوي. په هر څه چې ګوته کېږدې هغه کارګر جوړ کړي. وينې يې؟ پانګوال پرته له کارګره ورکېږي. ښه نو که چېرته کارګران د خپلو تولو رنځونو علت ومومي ، که هغوی وپوهېږي چې څومره يوه ښکلې نړۍ ورته په تمه ده، که هغوی وپوهېږي چې د جنګونو علت چې ټولې نړۍ ته يې اور ورته کړ او په وينو يې ولمبوله او ميليونونه خلک يې ووژل د نړۍ د وېش په سر د امپرياليستي هيوادونو تر منځ د شته اختلاف له امله دي. که هغوی دبې وزلي، بې روزګارۍ او نورو په علت پوه شي، کارخانې به پرېږدي او د امپرياليزم که روښانه يې وواېو د پانګوال شړېدلي سيستم په وړاندي به راپورته او مبارزه پيل کړي. کله چې کارګران کارخانی پرېږدي، هغه له کاره لوېږي او ځای په ځای درېږي. او کله چې کارخانې ودرېدې ياني پانګه له کاره ولوېده او کله چې پانګه په ځای ودرېږي او له کاره ولوېږي پانګوال به ورځ تر بلې کمزوري چې بيا نشي کولای دکارګرانو په وړاندي مقاومت وکړي او په پای کې به له ماتي سره مخ شي.)

سړي وويل: (هغه څه چې لا تر اوسه هم ماته لا ينحله دي هغه دا دي چې: ته ولې وايې چې امپرياليزم د پانګولۍ وروستۍمرحله ده؟)

مرغه وويل: (ډېر علتونه لري.)

۱-کله چې پانګولۍ خپلې وروستنۍ مرحلې امپرياليزم په لور ګام اخلي، د امپرياليستي هيوادونو پانګوال ګڼ هيوادونه تر ولکې لاندي راولي. دا هيوادونه د مستعمرې يا نيمه مستعمرې په شکل اوړي. د دې هيوادونو خلک له بزګرانو نيولې تر کارګرانو پورې په وحشي بڼه استثمارېږي. د هغوی هر کوچنی غبرګون د ټوپک پوسيله ځوابېږي. د هغوی ټول ثروت د مس له معدنه نيولې تر سروزرو او نفتو پورې ټول لوټل کېږي. او په بدل کې يې لږ څه خرافات ورکول کېږي تر څو زېښاکګر په آرامه سره خپل استثمار ته دوام ورکړي. ښکاره ده چې په دې هيوادونو کې بې وزله، بې کاري، لوږه او مريضي پراختيا مومې او په نتيجه کې د امپرياليزم په وړاندي چې د پانګولۍ وروستني مرحله ده دخلکو کرکه او دوښمني زېږي او د مبارزې غوښتنه پکې پيدا کېږي.

۲-کله چې د نړيوالو بازارونو او خامو موادو په وړاندي د امپرياليستي هيوادونو دښمني تر جنګه ورسي، دا جنګونه په کارګري طبقې د بې روزګارۍ او لوږي فشار لا هم ډېروي. امپرياليستي جنګونه کارګران هوښياروي او د نړۍ په کچه د کارګري انقلابونو د ډېرېدو لامل ګرځي. د بېلګې په توګه د لومړي نړيوال جنګ څخه وروسته چې د آلمان لخوا د نړۍ د وېش په سر په وجود راغی، د شوروي ستر انقلاب تر سره شو.

همدارنګه دويم نړيوال جنګ هم کارګراي او امپرياليستي ضد انقلابونو ته لاره هواره کړه. څنګه چې د نړۍ د يو پر څلورمې برخې نفوسو ته امپرياليسم زولنې اچولې وې، وشلولې او وژغورېدل. په کلي ډول امپرياليستي جنګونه تل رامنځته کېږي. که امپرياليستان وغواړي يا ونه غواړي تاريخ په ثبوت سولي چې دا جنګونه د پانګولۍ مرګ رانږدې کوي.

۳-د کارګرانو او پانګوالو تر منځ اختلاف د زېښاک(استثمار) ډېرېدو او د پوليسو پوسيله د ټکونې له امله ډېرېږي چې د پانګوالو په وړاندي د کارګرانو او نورو زيارايستونکو دښمني او کرکه له پخوا لا نوره هم زياتېږي.د يادو درې واړو اختلافاتو ډېرېدل د دې نښه ده چې نور نو د پانګولۍ عمر پای ته رسېدلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي وويل : (کله چې دا درې اختلافه ډېر او چټک شي، پانګوالي به خپل پخپله نابوده شي؟)

مرغه وويل: (مسله دا ده چې د دې اختلافونو ډېرېدل او چټکتيا د پانګوالي د ورکاوي او په ځاى يې د کارګري حکومتونو د ځاى ناستى کېدو په موخه د کارګري انقلابونو د نږدې کېدو او تر سره کېدو نښه ده او يا هم وېلاى شوي چې سوسيالېزم(د کمونيزم لومړۍ مرحله) ده. روښانه ده چې تر څو د کارګرانو په رهبرۍ ټول خلک انقلاب ونکړي، نشي کولاى چې خپل هيواد کې د پانګوالي ريښې وباسي.)

سړي وويل: (آيا دا شوني ده چې ټول جهان کې يو ځلي/يو دم/ وار د واره پانګوال سيستم د کارګري انقلابونو پوسيله نسکور شي او سوسياليزم يې ځاى ناستى شي؟)

مرغه وخندل او بيا يې وويل: (ته لکه چې ډېر وارخطا يې. که داسي څه ممکنه واى نو د لومړي نړيوال جنګ څخه وروسته به چې شوروي کې سوسياليستي انقلاب تر سره شو د ټول جهان ولسونو به د کارګرانو په رهبرۍ د پانګوالي د له منځه وړلو په موخه انقلاب ته لاس اچولي واى. کارګري او آزادۍ بښونکي انقلابونه په پراوېزه ډول د نړۍ په مختلفو هيوادونو کې تر سره کېږي.)

سړي وويل: (يوه بله پوښتنه هم لرم چې وروستي پوښته مې ده او هغه دا چې آيا امپرياليزم د علم او صنعت له پرمختګ سره موافق دى او کنه؟)

مرغه وويل: (تر څو چې پانګوالي خپلى وروستۍ مرحلې امپرياليزم ته نه وي رسېدلي او د آزادۍ سيالى په حالت کې وي هر پانګوال هڅه کوله چې نسبت نورو ته د ده توکي ښه وي تر څو په آرامه او ګرانه بيه يې نظر نورو ته وپلوري. د همدې لپاره د صنايعو له پرمختګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره يې مخالفت نه کاو خو څنګه چې پانګوالې خپل وروستي پړاو امپرياليزم ته ورسېده لوی پانګوال چې ډېری توليد د دوی لخوا کېده دې پايلې ته ورسېدل چې خپلو کې سره سازش وکړي او د کارتلونو،سنديکاوُ او ټراستونو پوسله توليد يوازې ځان پوری وتړي/انحصار کړي. نو کله چې توکو توليد انحصاري شو له هغه وروسته يې پخپله خوښه بيه/قيمت چې څومره د دوی غوښتل هغومره پورته وړله.ياني لکه مخکې مو چې وويل دوی ټرون کاوه چې هيڅ يو پانګوال د دې حق نلري چې خپل توکي نظر هغه بل ته ارزانه وپلوري. دا ده چې پانګوال کولای شي د توکو بيه لوړه وساتي د صنعت ودې ته اړتيا نه مومې او د دې لپاره چې د توليدي اوزارو وده د دوی عمر لنډ نکړي د صنايعو د ودې په وړاندې ودرېږي. نو په همدې اساس امپرياليزم د پرمختګ او ودې په وړاندې لوی خنډ دی. روښانه ده چې هيڅ ځواک نشي کولای د ټولنې، علم او صنعت د ودې خنډ وګرځي.

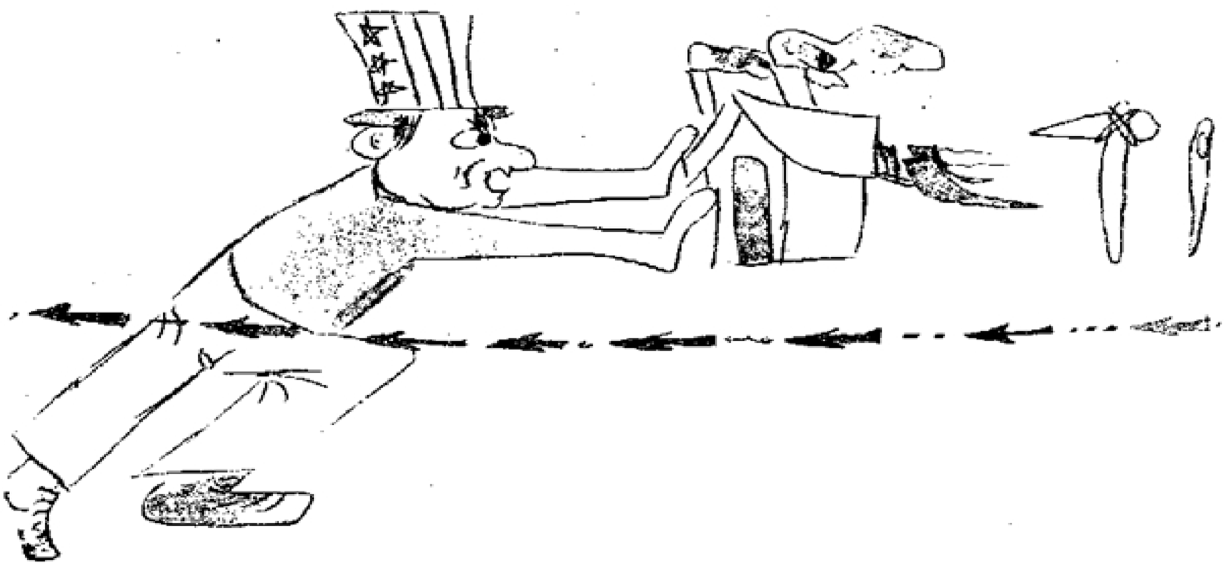

همدا ده چې امپرياليزم د څو سري مار په څېر د مرګ په حال کې دی.)

شاوخوا نيمه شپه وه. الوتکه او سړئ دواړه ستړي شوي ول. مرغه وويل: (هغه څه چې ما د امپرياليزم اړوند وويل هغه بنسټيز مسائل ؤ چې تا په دې اړوند نوری مطالعې ته اماده کړي. نيمه شپه ده. خوب نيولی يې، زه هم بايده ولاړه شم؛ سبا راشه د ځنګله ها خوا د تپې سره ته راشه چې يو زړه وړنکی کتاب امانت درکړم.)

سړی خوښ شو او قول يې ورکړ چې سبا د ځنګه ها خوا ته لاړ شي. هغه ؤ چې يو بل ته يې شپه پخير وويل ، الوتکه والوته او د شپې په تيارو کې ورکه شوه...

پای...

د امپرياليزم د نابودی په موخه مخ په وړاندې د خلقي – پرولتري انقلاب په لور!!!

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library